

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

# נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות  
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

יש דרכים שונות להתמודד עם נסיון היסורים, שלוקחות זמן  
ודורשות מאמץ, אבל פנימיות התורה תופסת הכל בשורש  
ומגלה מיד את הטוב הנעלם בתוך הרע

[מתוך שלשת שיעורי "להשכילך בינה"]

ויגש תשפ"א

אי אפשר להגיע לבית הכנסת? הרשם לקבלת נפלאות בדוא"ל: [itiel@pnimi.org.il](mailto:itiel@pnimi.org.il)

הגליון מוקדש לזכות משה אריה וחנה שי' גנוט לרגל יום נישואיהם העשרים - ז' טבת שנת השתפ"א

# ויגש ה'תשפ"א

- טבת - בטחון ובטול** 04  
נקודה מתוך התוועדות ר"ח-חנוכה  
על הכח הפנימי של חדש טבת
- איך מתמודדים עם יסורים?** 07  
אגה"ק "להשכילך בינה" (9)  
חמש דרכי התמודדות עם יסורים בספר  
התניא ועוד
- יסורים מעלמא דאתכסיא** 14  
אגה"ק "להשכילך בינה" (10)  
עיון בעצת התניא "לקבולי בשמחה"  
את היסורים והקשר בינם לבין המדע  
והטכנולוגיה
- יסורים של אהבה** 22  
אגה"ק "להשכילך בינה" (11)  
על קבלת יסורים באהבה שמוכילה  
לאהבת ה' אלינו בגלוי ותובנות יסודיות  
בחינוך
- יראה מתוך אהבה** 28  
נועם אלימלך  
אהבה ויראה בעבודת השבת
- התגלות יוסף** 30  
זהב שלמה  
מדוע לא יכל יוסף להתאפק ומה הראיה  
מברית המילה וידיעתו את לשון הקודש?
- הסיפור החסידי** 34  
רבי רפאל מברשיד  
על דרכו בקודש של בעל ההילולא של  
ט"ו בטבת
- מענות ותשובות** 36  
תשובות הרב לשואלים  
ביטול אנרגיות שליליות ואהבה למעלה  
ולמטה
- פאזל ד'תשפ"א** 37  
"ולא יכל יוסף להתאפק"  
רזי ילמד אותנו על הקשר בין שטפונות  
להתגלות יוסף לאחיו



הגליון יוצא בשיתוף עמותת יהודים אוהבים יהודים לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: [itiel@pnimi.org.il](mailto:itiel@pnimi.org.il)  
עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צ'צ' אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי



## הקדמת המערכת

**שבת שלום** לכל קוראי **נפלאות**. לפניכם גליון שבת **ויגש**, מלא בכל טוב - שיעורים והתוועדויות - לכל המשפחה.

**השבוע** רובו של הגליון עוסק **בסוגיה הטעונה של יסורים**, הדרך להתמודד אתם **ולהמתיקים**. בשלשת השיעורים [הממשיכים את סדרת שיעורי הרב על אגרת הקדש "להשכילך בינה"] מעמיק הרב **בדרכי ההתמודדות עם היסורים**, תוך עיון בעצות המופיעות בספר התניא ובלקוטי שיחות ותרגומן לעבודת ה', עבודת הנפש וחינוך:

**השיעור הראשון** ממחיש כיצד יש להעמיק בשיחה של הרבי ומוצא מבנה פנימי של ארבע (ואפילו חמש) עצות להתמודדות עם יסורים. **שימו לב לתובנה המפתיעה** שמסתתרת בו על ההבדל בין עבודת הבינוני מלאת ההכנעה שבתחלת ספר התניא להכוונה לעבודת צדיקים באגרת הקדש.

**השיעור השני** מתמקד בעצת אדה"ז בתניא **"לקבולי בשמחה" את היסורים**, תוך הרחבה במושג זה אצל בעל אור החיים הקדוש. **אל תפספסו** את הווארט המפתיע בסוף השיעור, על **הקשר בין היסורים להתפתחות המדעית והטכנולוגית**, כל זמן שאינן חושפות את נוכחות ה' בעולם.

**השיעור השלישי** בנושא, מתמקד בעצה המופיעה באגה"ק כב בתניא - **התבוננות ב"בן חכם" שמבין שיסורי אביו באים מתוך אהבתו אליו**. הפרקים האחרונים של השיעור **מלאים בתבוננות חינוך יסודיות**, וגם בקורת על התפיסה הרווחת בפסיכולוגיה בנושא טראומות ילדות. רבים ודאי שמעו שבשבת האחרונה הרב עבר אירוע לבבי קל ופונה לבית הרפואה. **נכון לכתובת השורות האלה, ב"ה הרב מרגיש הרבה יותר טוב**. **הרב בקש לדרוש בשלום התלמידים**, הודה על התפילות ושמח מאד בכל מעשה נוסף של הפצה. **בכדי להוסיף עוד בבריאות הרב - מלבד התפילות והצדקה** לרפואת הרב **יצחק פייוויש בן בריינה מלכה** - **זהו הזמן להגדיל את הפצת החוברת ולזכות עוד יהודים לאור התורה המשמחת**. **נציין כי לאור ה'טרדות' הללו, רוב הגליון לא עבר הגהה מדוקדקת, ו"שגיאות מי יבין"**.

שבת שלום ומבורך,

**המערכת**

## בטחון ובטול

### בטחון ובטול – כסלו וטבת

חדשי השנה (יב) חדשים בתוספת חדש העיבור) מקבילים ל־יג הכוחות הפנימיים של הספירות<sup>ט</sup> (הממדים הנפשיים־הפנימיים בספירות).

בחלוקה זו, הכח הפנימי של חדש טבת הוא הבטול, פנימיות ספירת החכמה (בה מאירה אחדות ה' שהכל בטל כלפיו), כאשר יש דרגה אחת של 'בטול היש' ולמעלה ממנה 'בטול במציאות'. חכמה היא הספירה העשירית (מלמטה), "העשירי יהיה קדש להוי"<sup>א</sup>, וכן טבת הוא החדש העשירי (מניסן). הקשר בין טבת לבטול ניכר באותיות **בט** המשותפות בשתי המלים. ועוד רמז נאה: חדש טבת מתחיל בחנוכה, והנה בנוסח "הנרות הללו" יש **בטול** מלים (ולתוספת יוקר: **בטול** עולה **כי טוב**, טבת לשון טוב כנ"ל. **וחדש טוב** עולה ז פעמים **בטול**).

חדש טבת מחובר לחדש כסלו שלפניו, כמודגש בחג החנוכה המחבר את שני החדשים יחד (והוא החג היחיד שמחבר שני חדשים, כנודע). הכח הפנימי של כסלו הוא הבטחון, פנימיות ספירת הנצח, המתבטא בגבורת

נפתח בברכת "חדש טוב", המתאימה ברכה מיוחדת לחדש **טבת** מלשון **טוב**. המלה "טבת" מופיעה בתנ"ך ארבע פעמים, פעם אחת כשם החדש, "בחדש העשירי הוא חדש טבת"<sup>א</sup>, פעמיים נוספות בהטיה של **טוב**, "כי טבת הנה"<sup>ב</sup> "טבת מראה מאד"<sup>ג</sup>, ופעם רביעית כשם מקום "טבת"<sup>ד</sup>. ורמז יפה לקשר בין הדברים: "**בחדש העשירי הוא חדש טבת**" עולה ארבע פעמים **טבת**, מספר הופעות המלה בתנ"ך!

טוב הוא גם לשון דבקות, "אמר לדבק טוב הוא"<sup>ה</sup>. ה"דבק" הראשון בתורה הוא "ודבק באשתו והיו לבשר אחד"<sup>ו</sup>, ואכן חדש טבת הוא החדש ש"הגוף נהנה מן הגוף", כפי שלמדו חז"ל<sup>ז</sup> מהפסוק "ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש... בחדש העשירי הוא חדש טבת". שיא הדבקות הוא דבקות אלקית של "**ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך**"<sup>ח</sup> העולה "**בחדש העשירי הוא חדש טבת**"!

מעובד מהתוועדות ראש חדש טבת תשפ"א ע"י יוסף פלאי. לא מוגה.

א אסתר ב, טז.

ב בראשית ו, ב.

ג בראשית כד, טז.

ד שופטים ז, כב.

ה ישעיה מא, ז.

ו בראשית ב, כד.

ז מגילה יג, א.

ח דברים ו, ה.

ט סוד ה' ליראיו שער א פרק כח. מבואר בהרחבה במבחר שיעורי התבוננות חלקים ט"י (חדשים כסלו וטבת בחלק י' עמ' 103 ואילך), ובסדרת מאמרים בעלון 'התחדשות'.

י ראה באריכות סוד הוי' ליראיו שער א ובספר הנפש.

יא ויקרא כז, לב.

בעינים, והשרש **בטא**<sup>כא</sup>, מבטא וביטוי שפתיים<sup>כב</sup>. באופן פשוט, הבטחון של חדש כסלו מתאים לביטוי שפתיים, שהרי הנרות נועדו "כדי להודות ולהלל" (כנוסח "הנרות הללו"), כאשר השפה העליונה היא כנגד הנצח (בטחון פעיל) והשפה התחתונה כנגד ההוד (בטחון סביל)<sup>כג</sup>. ואילו הבטול של טבת מתאים להבטה בעינים (האות של חדש טבת לפי ספר יצירה היא ע"ן), בטול במציאות בעין ימין ובטול היש בעין שמאל. אכן, יש הבטה גם בכסלו, בנרות החנוכה "לראותם בלבד", אך זו הבטה המביאה לידי בטוי "להודות ולהלל", ואילו בטבת הבטוי מביא לידי הבטה (כמו "ויאמר אלהים יהי אור [בטוי] ויהי אור. וירא אלהים [הבטה]").

אך יש להתבונן בצורה מפורטת יותר, לפי עקרון ה'התכללות': באמת, ההבטה עצמה נחלקת לשנים, כנגד שתי העינים, הבטה של בטחון בכסלו והבטה של בטול בטבת. וכן הבטוי נחלק לשנים, כנגד שתי השפתיים, בטוי של בטחון בכסלו ובטוי של בטול בטבת. ונסביר לפי הסדר.

## שני הבטים ושני ביטויים

יש הבטה מלמעלה למטה (המשמעות של הבטה סתם<sup>כד</sup>) ויש הבטה מלמטה למעלה. הבטה מלמעלה למטה היא המבט של הקב"ה על העולם, 'יחודא עילאה': מנקודת מבט זו, העולם כולו בטל במציאות ונחשב כ'איך' יחסית ל'יש' האלקי שלמעלה, "כולא קמיה כלא חשיב"<sup>כה</sup>. כך נאמר על משה רבינו "ותמנת הוי' יביט"<sup>כו</sup> –

כא או שרש **בטה**, "יש בטה כמדקרות חרב" (משלי יב, יח).  
 כב בהקשר של חנוכה יש להוסיף את השם הקדוש **ביט** – אותו מכונים כאשר יוצקים את השמן בנרות חנוכה (נהר שלום מ, ב), כאשר **ביט** בחילוף אתב"ש הוא **שמן** (והנה **שמן** ועוד **ביט** עולה **טבת!** ועוד, הערך הממוצע של שלש אותיות **טבת** הוא **כסלו** ועוד **ביט**).

כג לפי זהר ח"ג רנ, ב.  
 כד כפירוש רש"י עה"פ "הבט נא השמימה", בראשית טו, ה.

כה ע"פ זהר ח"א יא, ב.

כו במדבר יב, ח.

החשמונאים ומלחמתם מתוך בטחון בה' (וכן בגאולת נשיאי חב"ד מן המאסר בחדש זה). ליתר דיוק, יש שני סוגי בטחון: בטחון פעיל (אקטיבי) השייך לספירת הנצח, בטחון עצמי לקום ולעשות מתוך בטחון בה' "הנותן לך כח לעשות חיל"<sup>כז</sup>, ובטחון סביל (פאסיבי) בספירת ההוד, לסמוך על ה' בהודאה תמימה ולהתרכז במחשבה טובה – "חשוב טוב יהיה טוב". המלה כסלו עצמה היא לשון בטחון, כמו "כי הוי' יהיה בכסלך"<sup>כח</sup>. יש גם אבר בגוף הנקרא כסלים, המכסים על הכליות<sup>כט</sup> – הכליות, הנקראות "בטחות"<sup>ל</sup> (לשון בטחון), מכוונות כנגד נצח והוד, כליה ימין כנגד הנצח, בטחון פעיל, וכליה שמאל כנגד ההוד, בטחון סביל ("כליות יועצות"<sup>לא</sup>), והעצה הטובה ביותר היא לבטוח בה').

בפשטות, הבטחון (במיוחד הבטחון הפעיל של הנצח) הוא בבחינת 'יש', כרמוז בפסוק "אל כל החיים יש בטחון"<sup>לב</sup>, והבטול של טבת הוא בחינת "איך", "והחכמה מאין תמצא"<sup>לג</sup>. הקשר בין הבטחון והבטול רמוז במטבע לשון מובהק של בטחון, "**בטח בהוי'** [ועשה טוב]"<sup>לד</sup>, העולה בגימטריא **בטול!**

## בטחון ובטול, בטוי והבטה

מבחינה לשונית, **בטחון** ו**בטול** פותחים באותיות **בט** (המופיעות הפוך **בטבת** כנ"ל). ב'שער' **בט** (שער הוא צירוף שתי אותיות בלשון הקדש<sup>לה</sup>) נמצא גם השרש **נבט**, לשון הבטה

יב דברים ח, יח.  
 יג משלי ג, כו.  
 יד יוקרא ד, ט "ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עליהן אשר על הכסלים".  
 טו תהלים נא, ח.  
 טז ברכות סא, א. וראה תקו"ז תקון מח (פה, א); תניא, אגה"ק טו.  
 יז קהלת ט, ד.  
 יח איוב כח, יב.  
 יט תהלים לד, ג; קטו, ט.  
 כ כמבואר בספר יצירה אודות רל"א שערים.

שדווקא המבט העליון, מלמעלה למטה, בטול במציאות – הוא המבט של עין ימין ו"עשה טוב", מפני שבטול במציאות אינו שלילה של משהו, אלא פשוט תחושה ש'אינני כאן' – רק הקב"ה נמצא כאן, הוא כל יכול ומרבה להיטיב, וכל הכח והחיות שלו זורמים דרכי ללא 'חיכוך' כלל!<sup>ג</sup> לעומת זאת, בטול היש שייך לעין שמאל, ומצדה יש "סור מרע", להתמודד עם הרע ולבטל אותו (החל מהרע שבקרבי).

נעבור לפעולת הביטוי בשפתיים: יש בטוי המבטא בטחון, כסלו, ויש בטוי המבטא בטול, טבת, בהתאמה לשתי השפתיים. הבטוי של המלך המצווה על עמו, כנגד השפה התחתונה, הוא בטוי של בטחון עצמי. והבטוי של תלמיד-חכם הלומד בתורה הוא בטוי של בטול, כנגד השפה העליונה – שהרי התורה עצמה נובעת מהחכמה ("אורייתא מחכמה נפקת"<sup>ד</sup>) שפנימיותה בטול, וכן לימוד התורה האמתי הוא כאשר הלומד בטל לתורה היוצאת מפיו, בבחינת "תען לשוני אמרתך"<sup>ה</sup>, "כעונה אחר הקורא"<sup>ו</sup> בגילוי האין האלקי.

הוא ראה באספקלריא המאירה<sup>ז</sup> את המציאות כאילו מתוך עיני ה', מלמעלה למטה (כפירוש אדמו"ר הזקן<sup>ח</sup>). כך מתגלה האין שבפנימיות העין (כלל גדול ש-א היא פנימיות ע). ויש הבטה מלמטה למעלה, מנקודת המבט התחתונה של הנבראים (ב'יחודא תתאה', כאשר הנברא נתפס כ'יש' קיים ואילו האלקי נתפס כ'אין'), זו הבטה של בטחון הפועלת שינוי במציאות, מתוך תחושת "יש בטחון" (בסיום התהליך של "קביעה רצונית"<sup>ט</sup>).

איזו הבטה שייכת לעין ימין ואיזו לעין שמאל? בכללות, שמאל וימין הם "סור מרע ועשה טוב"<sup>י</sup>, "שמאל דוחה וימין מקרבת"<sup>יא</sup>. כך, עין ימין מביטה בעין טובה ועושה טוב ועין שמאל מביטה בעין בקרתית נגד הרע<sup>יב</sup>. אפשר לחשוב שהבטול של טבת מתאים לעין שמאל העוסקת בסור מרע – כמו שחוש-הנפש של טבת הוא חוש הרוגז, והשבט של החדש הוא דן הנלחם באויבי ישראל. אך באמת, אף על פי שבפועל טבת קשור לחוש הרוגז, בפנימיות הוא שייך דווקא לקו של "עשה טוב" (בטבת). מתברר

ג כמו שהתבאר בשיעור שבת פרשת חיי שרה תשפ"א, ביאור מאמר ד"ה "ואשה אחת" תשמ"ו (נדפס בגליון ויצא פ"א).

ד זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

ה תהלים קיט, קעב.

ו ראה לקו"ת סוכות פא, ב; שה"ש מד, ב. וראה סוכה לח, ב.

ז זהר ח"ב פב, ב. וראה סוכה מה, ב.

ח מובא בחנה אריאל פרשת שלח, ובכ"מ בכתבי מו"ה ר' אייזיק מהומיל.

ט כט כמבואר בלב לדעת מאמר "אמונה ובטחון" פ"ח.

י תהלים לד, טו; לז, כז.

יא לא סנהדרין קז, ב.

יב וראה עוד בגליון הקודם, פרשת מקץ, על שתי העינים.



## שיעור

"להשכילך בינה" (9)

# איך מתמודדים עם יסורים?

## קיצור מהלך השיעור

בגל הראשון של הקורונה מסר הרב סדרת שיעורים באגרת הקדש יא בתניא, העוסקת בדרך **להתייחס ליסורים**, ומקובל שיש בה גם כח **רפואה והמתקה**. כהמשך לשיעורים אלה נלמד קטע משיחה של הרבי העוסקת ב**שלש עצות** בספר התניא להתמודדות עם יסורים ומשווה ביניהם. הרבי מוסיף בשיחה דרך התמודדות רביעית ובשיעור עלתה גם דרך חמישית. הרב, כדרכו, חושף את המבנה הפנימי ובכך מבהיר ומסדר את הדברים. מתוך הלימוד עולה גם שינוי מרתק שמתחולל בין "ספר של בינונים" ל"אגרת הקדש" בנוגע ל**ציפיות בעבודת ה'** – מעבר מ"הלואי בינוני" לנגיעה בעבודת הצדיקים.

## א. המתקת יסורים בספר התניא

שלש עצות בתניא להתמודדות עם יסורים

גם איך לתפוס את הרע המדומה בשכל, גם איך להגיב בלב וגם איך להגיב במעשה. צריך לעשות תשובה כמובן. בכל אופן, נושא ההתמודדות עם הלא־טוב המדומה מופיע כמה פעמים בספר תניא קדישא.

יש קטע מהרבי בלקו"ש ח"א<sup>3</sup> – מהכרכים שמכילים את השיחות היסודיות ביותר של הרבי – שמביא שלשה מקומות בתניא<sup>4</sup> בהם נידון

אנחנו לומדים<sup>א</sup> אגה"ק יא בתניא, ד"ה "להשכילך בינה", שהנושא שלה הוא איך להתייחס לדברים שנראים לא־טובים שקורים בעולם. כתוב שבאמת הלימוד באגרת הזו הוא סגולה בדוקה ומנוסה להנצל מהדינים הקשים שלפעמים מתעוררים בעולם ולהמתיק אותם. העיקר הוא איך להתמודד, איך להגיב נפשית –

ב פרשת בחקתי ול"ג בעומר סעיף ח (עמ' 284 ואילך). ביאור בשיחה זו נמצא גם במילואים לספר לחיות עם הזמן ח"ג.

ג הרבי אינו מזכיר מקור נוסף – סיום אגרת התשובה ובפשטות הטעם הוא ששם אין "עצה ליסורים" (בלשון

נרשם ע"ו איתאל גלעדי. לא מוגה. "להשכילך בינה" (9) – לקוטי שיחות. ז"ח' ניסן תש"פ – הקלטה.

א בשיעורים החל מכ"ב אדר תש"פ.

והעיקר שיש לי את הקב"ה אתי. ועדיין, קשה דווקא כאשר האדם מתיישר להגביר את השמחה שלו. אמנם, כתוב שם שאם היום מקבלים את היסורים בשמחה, יתגלה לעתיד שהכל טוב. היום אותו שפע מתקבל למטה כלא-טוב, ובעולם הזה הוא באמת לא-טוב, מבחינת הגברא שסובל את היסורים, אבל מקורו טוב מאד והוא יתגלה לעתיד לבוא בטוב הנראה והנגלה:

שעי"ז יזכה שלעתיד לבוא יומשך בטוב הנראה והנגלה.

אבל, הרי זהו ענין שצריכים להמתין להזמן דלעתיד לבוא.

מהתניא שם יוצא שכדי לקבל את הטוב הנראה והנגלה צריך לחכות הרבה זמן, לעתיד לבוא – "היום לעשותם" ומחר לקבל שכרם"א. לא יודעים כמה מאוחר יהיה המחר, יכול לקחת זמן, אבל מאמינים ומחכים, "אשרי מחכה ויגיע"ב (יגיע גם לשון געגועים).

עד כאן מה שכתוב בפרק כו בתניא. פרק כו מתחיל לדבר על ענין השמחה והכרחיותה בעבודת ה', ענין כללי, ולכן הדגש בו גם לגבי יסורים הוא "לקבולי בשמחה".

### בין לקוטי אמרים (אתכפיא) לאגרת הקדש (אתהפכא)

ההופעה הראשונה היא בחלק א של התניא, "ספרן של בינונים". החלק הראשון בתניא בא להבהיר לבינוני שהוא בינוני ולא צדיק. צדיק יכול לעשות אתהפכא ובינוני לא יכול לעשות אתהפכא ו"הלואי בינוני"ג – הלואי שאזכה להיות בינוני בעולם הזה. גם להיות בינוני זהו יעד לא פשוט בכלל, משימה גדולה, עד כדי כך שאדמו"ר הזקן אמר על עצמו"ד שהוא בינוני

נושא ההתמודדות עם היסורים, ובכל פעם יש דגש אחר. לכן מאד חשוב לראות זאת – נלמד את קטע השיחה של הרבי, ואחר כך צריך עוד יותר להעמיק בפנים במקומות האלה בתניא ולראות מה עוד אפשר לדייק ולהבין מהשינויים בין שלשתם.

נתחיל לקרוא את השיחה"ט וטפה להסביר: בשלשה מקומות בתניא מבוארת העצה ליסורים: פעם אחת – בחלק ראשון דתניא, וב' פעמים – באגרת הקודש.

### תניא פכ"ו: הטוב יתגלה לעתיד לבוא

בחלק ראשון דתניא איתא, שהעצה ליסורים היא "לקבולי בשמחה"ה,

זו עצה המפורשת בדברי חז"ל, שאם קורים דברים לא טובים – קודם כל יש מצוה לברך על הלא-טוב כשם שמצוה לברך על הטוב. בעולם הזה יש שתי ברכות – על הטוב מברכים "הטוב והמטיב" ועל הלא-טוב ברכה אחרת, הפוכה, "דיין האמת"י. בכל אופן, גם על הלא-טוב צריך לברך, להודות לה'. איך מברכים את ה' על דבר לא טוב? חז"ל אומרים"כ שצריך לקבל בשמחה. כמובן, כמו שמיד נראה, מאמינים ש"גם זו לטובה"ל (כמו שמצוטט שם בתניא), ובעתיד הטוב הזה יתגלה, אבל בינתיים הטוב לא גלוי – בגלוי נדמה ההיפך.

בכל אופן, הדגש הוא על השמחה, "לקבולי בשמחה" – השמחה בה', השמחה שאני יהודי. כמו רבי לוי יצחק מברדיטשוב, שקם על הבקר ומתחיל לרקוד "שלא עשני גוי", והכל בשמחה רבה פורצת גדה. אין לך שמחה יותר גדולה מכך ש"לא עשני גוי", ואחר כך שיש לי תורה ומצוות

הרבי), שמתיימרת להביא המתקה, אלא רק "טעם השמחה ביסורי הגוף" הממרקים וכו', ודוק.

ד בשיעור השיחה נלמדה באידיש וכאן הובאה בתרגום.

ה ברכות ס, סע"ב.

ו ברכות פ"ט מ"ה.

ז שם מ"ב.

ח בגמרא שם ס, ב.

ט תענית כא, א.

י דברים ז, יא.

יא עירובין כב, א.

יב דניאל יב, יב.

יג מאמר הרה"צ ר' הלל מפאריטש (בית רבי ח"ב פ"ח הערה ג).

יד רמ"ח אותיות את קפד.



## העיקר הוא איך להתמודד, איך להגיב נפשית – גם איך לתפוס את הרע המדומה בשכל, גם איך להגיב בלב וגם איך להגיב במעשה

באה הסטירה. לא רק ש'הטבע' החזיר לי מדה כנגד מדה, אלא שהיסורים הם פעולת האבא הצדיק והחסיד מתוך אהבה: ולהתבונן בכך שהמלך הגדול רוחץ צואת בנו יחידו, כמ"ש<sup>ט</sup> "אם רחץ ה' את צואת בנות ציון גוי", שענין זה הרי הוא בא מצד האהבה רבה שלמעלה,

היסורים הם כמו תרופה מרה, ועוד יותר מכך, רחיצת האב את צואת בנו. יש לי כל כך הרבה לכלוך, שצריך לנקות אותי היטב, אבל האהבה מתגלה דווקא ביסורים, כשה' בכבודו ובעצמו רוחץ אותי.

וע"י ההתבוננות "כמים הפנים אל פנים" יעורר את האהבה בעצמו להקב"ה, וע"ז ימשיך למעלה, שהאהבה תה"א אהבה מגולה, ובמילא תומשך גם למטה בטוב הנראה והנגלה.

התהליך בשלשת המקומות בתניא הוא שיותר ויותר מודגש שהיסורים הם מבחן עבורי. כאן המבחן הוא האם אבין שהיסורים הם סימן כמה ה' אוהב אותי, "את אשר יאהב הוי' יוכיח"<sup>ב</sup>, "תוכחת מגלה מאהבה מסותרת"<sup>כא</sup>. אם אני מבין זאת טוב אני מגיב "כמים הפנים לפנים"<sup>כב</sup> באהבה רבה מצדי, בהשתפכות הנפש – זו ודאי אהבה עם בכי, עם הרבה דמעות התרגשות של "כמים הפנים לפנים". אני בצעה, והצער עוזר לי לבכות 'כמה אתה אוהב אותי', עם בטחון שיהיה טוב, כמובן. ככל שאני אוהב בתגובה לאהבת האבא – יש מעגל חוזה. הוא אהב אותי ב"תוכחת מגלה מאהבה מסותרת", וכשאני בתגובה אוהב אותו האהבה שלו מתגברת עד שהוא בעצמו מהפך את היסורים הנדמים,

על דרך מאמר רבה על עצמו "כגון אנא בינוני"<sup>טו</sup>, עליו אמר לו תלמידו אב"י "לא שביק מר חיי לכל בריה" – אם אתה בינוני אנחנו רשעים). כלומר, כל ענין "ספר של בינונים" הוא הכנעה – שאדם יכיר את מקומו. בהכנעה יש האמונה שודאי כל מה שה' עושה הוא טוב – אבל הטוב הזה לא מתגלה עכשיו אלא

רק לעתיד. זו הדגשת הרבי לגבי הפעם הראשונה. הפעמים הבאות הן באגרת הקדש, שהנושא הכללי שלה הוא צדקה – מי שעושה טוב, עושה צדקה, הוא צדיק. שם הראש של התניא אחר – ישנה אפשרות לגעת בעבודת הצדיק, עבודת האתהפכא, ולגבי היסורים המשמעות שאפשר ממש להפוך את הלא-טוב, שנראה שהוא טוב עכשיו לא רק לעתיד לבוא.

## אגה"ק כב: הרע מתהפך לטוב על ידי התבוננות ואהבה

המקור הבא הוא עוד לא אגרת הקדש שאנחנו לומדים, אלא אגרת הקדש כב (המודפסת מאוחר יותר, אבל הוא מקדים אותה כי מסביר לפי סדר העניינים הפנימי):

באגרת הקודש במקום אחד<sup>טז</sup> נותן עצה "לפשפש במעשיו"<sup>י</sup>,

כלומר, היסורים הם הזמנה, איתות מן השמים, שעלי לפשפש במעשיו ולעשות תשובה. תשובה היא עבודה של בינה, "ולבבו יבין ושב"<sup>יז</sup>. בהתבוננות הזו עדיין יתכן שיש דין – עשיתי כך וכך ומגיע לי כך וכך, ואם אני רוצה שהדין יסתלק ממני עלי לשנות את מעשי. זו חיצוניות הבינה. ההמשך כאן הוא כבר התבוננות ששייכת לפנימיות הבינה – התבוננות מאיפה

טו ע"פ ברכות סא, ב.

טז סכ"ב.

יז ברכות ה, א.

יח ישעיהו, י.

יט ישעיהו ד, ד.

כ משלי ג, יב.

כא שם כז, ה.

כב שם פסוק יט.

כאן – הוא אגרת הקדש יא, "להשכילך בינה",  
בה אנו עוסקים:

במקום אחר באגרת הקודש<sup>13</sup> נותן עצה  
לידע שזהו ענין של נסיונות,

כאן העצה היא רק לדעת שזהו ענין של  
נסיונות מן השמים – לא התבוננות, אלא ידיעה.  
כתוב שתכלית כל הנסיונות קשורה לדעת –  
"כי מנסה הוי' אלהיכם אתכם לדעת"<sup>14</sup>, שאבוא  
ליותר דעת<sup>15</sup>. עוד קודם צריך לדעת שמה שקורה  
הוא נסיון. מהו נסיון? מבחן. כאן היסטורים אינם  
ירידת ה' ממקום כבודו לרחוץ אותי, אלא פשוט  
מבחן, נסיון, לראות אם אעמוד בו. מה הנסיון?  
שמנסים את האדם אם יש לו רצון בעניני  
עולם הזה וחי' הגוף.

בתגובה ליסטורים אני רואה איפה האדם  
נמצא, במה הוא מונח ושקוע בחייו. אם מאד  
מפריע לו שיש לו חסרון בבני, חיי ומזוני – בכל  
עניני העולם הזה – סימן שהוא מונח בענינים  
האלה בחיים, וככל שהם ורק הם מענינים אותו  
באמת כך הוא מצטער יותר כשהוא חסר אותם.  
המבחן הוא האם עניני עולם הזה מענינים אותו  
או שמענין אותו הקב"ה – מתוך היסטורים  
רואים מה חסר לאדם. אם אתה עומד בנסיון  
רואים שהקב"ה, "יוצר בראשית", הוא החשוב  
לך. הכל מתחיל מ"אמונה אמיתית ביוצר  
בראשית" שהוא עצם הטוב ומהווה את העולם  
ממדרגת האין, העדן העליון, מקור החיים, הברכה  
והטוב, ורק הוא מענין אותי. אדרבא, אולי דרך  
היסטורים שקצת מורידים ממני את גשמיות הגוף  
אוכל להשקיף עליו יותר בבהירות. שוב, כל ענין  
הנסיון הוא "לדעת". בפשט הפסוק מדבר על  
ה', אך ה' לא צריך לדעת. "לדעת" היינו כדי  
שאני אדע, אבחן איפה ההתקשרות הנפשית  
שלי, למטה בעניני עולם הזה או בה'.

ועי"ז שעומד בנסיון הרי זה נמשך בטוב  
הנראה והנגלה.

כד ס"א.

כה דברים יג, ד.

כו ראה דרך מצותך ד"ה "אחרי ה"א תלכו" (קפה, ב).

לטוב הנראה והנגלה. בסוף הכל יתהפך, עשינו  
אתהפכא יחד, האב והבן.

עצה זו, אף שאמנם אין צורך לחכות  
להמתין להזמן דלעתיד, ואפשר שיהי' לו טוב  
הנראה והנגלה גם עתה, אבל לזה יש צורך  
בהתבוננות והתעוררות אהבת הוי' וכו'.

יש כאן איזו התקדמות – בחלק הראשון של  
התניא הטוב יתגלה רק לעתיד לבוא, וכאן, אם  
אגיב נכון, הטוב יתגלה  
כבר עכשיו. אבל עדיין  
נדרשת כאן עבודה, זהו  
טוב מותנה – "היום, אם  
בקלו תשמעו"<sup>16</sup>. כל תנאי  
הוא מצד אמא (לשון אָם),  
עבודת הבינה, ההתבוננות  
המבוארת כאן.

במה מותנה? גם  
בעבודת מוחין וגם  
בעבודת לב. כמו כל  
דבר בחב"ד, ההתחלה  
היא במוחין, בהתבוננות.  
מישהו נותן לי סטירה,  
וצריך להתבונן שנותן לי  
סטירה מתוך אהבה –  
לא פשוט – ולהרגיש

את האהבה שלו בסטירה. זו עבודת המוחין  
– גדלות מוחין היא להבין, הבנה שהיא ממש  
הרגשה, שהדבר הכואב הוא ביטוי לאהבה רבה  
מהמלך הצדיק והחכם אלי. אחר כך נולדת  
עבודה בלב – "כמים הפנים לפנים [כמו שאני  
מסתכל במים ורואה את פרצופי משתקף] כן  
לב האדם לאדם". אם אני מצליח להתבונן  
במח ולעורר אהבה בלב, ה' כבר יהפוך את הרע  
המדומה לטוב הנראה והנגלה.

אגה"ק יא: נסיון היכן האדם מונח  
המקום השלישי – השיא לפי מה שכותב

כג תהלים צה, ז. סנהדרין צח, א.

### בתגובה ליסטורים

אני רואה איפה  
האדם נמצא,  
במה הוא מונח  
ושקוע בחייו. אם  
מאד מפריע לו  
שיש לו חסרון  
בבני, חיי ומזוני –  
בכל עניני העולם  
הזה – סימן שהוא  
מונח בענינים  
האלה בחיים

## האדם מקבל

איזו מכה, כואבת  
לו האצבע. אם  
התגובה המיידית  
היא ש'לא זה  
מה שמענין אותי  
בחיים' – הוא  
עמד בנסיון

האדם מקבל איזו מכה, כואבת לו האצבע. אם התגובה המיידית היא ש'לא זה מה שמענין אותי בחיים, ולכן אין לי כל כך, או בכלל, מה להצטער אדרבא, אולי כעת אני יכול להכיר את ה' יותר טוב' – הוא עמד בנסיון. דרך העמידה בנסיון – תיכף ומיד ממש הכל הופך להיות טוב הנראה והנגלה, כי הנסיון הוא רק דמיון.

## רק לעמוד בנסיון!

המעלה בעצה זו היא, שאין צורך להמתין על התעוררות האהבה וכו', ועד אז לסבול יסורים חס־זשולום, אלא מיד כשעומדים בנסיון – נפטרים מהיסורים.

המעלה בעצה השלישית היא שלא נדרשת עבודת המוחין ולא התעוררות האהבה בלב (התכל'ס של ההתבוננות), אלא רק ידיעה שזהו נסיון. מובן כאן שהעמידה בנסיון אינה תנאי, כמו העבודה בעצה הקודמת, אלא אמורה להיות משהו טבעי אצל יהודי – שלא אכפת לי היסורים אלא אכפת לי רק הקב"ה.

בדרגה הקודמת ה' לוחץ אותי ויש לי יסורים, וברגע שאגיע לאהבת ה' – על ידי עבודה שלמה, "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" – ה' מלמעלה יהפוך את היסורים לטוב הנראה והנגלה. יש קצת תהליך, ובינתים אני סובל. בתיאור "להשכילך בינה", מהרגע הראשון איני סובל יסורים – אמנם יש יסורים, אבל אני לא סובל אותם.

יש כמה גוונים בפירוש 'לא סובל'... כאן הכוונה שאיני סובל מהיסורים כי איני מתפעל מהם, הם גארנישט. מי יכול להתפאר שהוא במדרגה כזו? זו כמעט מדרגת הרבי ר' זושא מאניפולי, שלא יודע כלל מהם יסורים (כסיפור הידוע<sup>13</sup> שהמגיד שלח אליו שיסביר את מאמר

חז"ל הנ"ל, "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה", ורבי זושא – שהיה למוד בעניות וחולי – התפלא מדוע הרבי שלח אליו, 'הרי מעולם לא היו לי יסורים'. אכן, רבי זושא לא חווה יסורים כלל, בעוד בעמידה בנסיון המתוארת כאן האדם חש יסורים אך מיד מתגבר על התחושה הטבעית שלו ומסלק מעצמו את חווית היסורים כרע כו' (וראה עוד לקמן אודות המדרגה של רבי זושא). רואים את היסוד שאמרנו קודם – יסוד מאד חזק – שאגרת הקדש מתייחסת אלינו אחרת. כל החלק הראשון של התניא נועד לחנך אותנו מהו בינוני ולשאוף לכך, "הלואי בינוני", וכאן רוצה לחנך אותנו להגיע קרוב למדרגת רבי זושא.

ועוד מעלה בזה, שדי גם במעט יסורים, שהרי גם במעט יכולים לנסותו, שבביל לעמוד בנסיון לא צריך הרבה יסורים – זהו מבחן כמה אכפת לך מגשמיות. ההוכחה שלא אכפת לך דבר קטן היא כמו הוכחה שלא אכפת לך דבר גדול – ודי בתגובה הנכונה ליסורים קטנים.

כעת מסביר במלים מפורשות מהי עמידה בנסיון:

ומיד כשרואים שאינו מתפעל מזה – נוטלים זאת ממנו.

המבחן הוא על היסוד החבד"י של אָךְ התפעלות. אם אינך מתפעל מהיסורים – עמדת במבחן ומסירים ממך את הנסיון. בכל אופן, יש כאן עוד שורה:

אבל אעפ"כ, הרי כאן יש צורך לעמוד בנסיון.

לא צריך התבוננות והתעוררות הלב, אבל הדבר היחיד שכן צריך לעשות, לעמוד בנסיון,

נתבאר בשיעור כ"ז טבת ס"ח (בכתר שבפרצוף שם) ובכ"ד.

כז ראה סיפורי חסידים עה"ת (רש"י ז"ן) סיפור 414.

אין צורך להמתין להזמן דלעתיד, כמו בעצה הראשונה, בפרק כו בתניא. לא על התעוררות האהבה וכו', כמו בעצה השניה, באגרת הקדש כב. ולא העמידה בנסיון, כמו בעצה השלישית, באגרת הקדש יא. אלא מצד פנימיות התורה מפרשים, מיד, ומגלים כל ענין, בטוב הנראה והנגלה<sup>לא</sup>. מצד פנימיות התורה מפרשים מיד את הדבר הלא טוב כטוב. זהו הנושא בו פותחת השיחה: רשב"י שלח את בנו רבי אלעזר להתברך אצל שני חכמים גדולים והם אמרו מה שנשמע כהיפך הברכה<sup>לב</sup>. הבן בא לרשב"י ואמר – הם לא ברכו אותי אלא קללו אותי. רשב"י שאל מה בדיוק הם אמרו ופירש את הדברים כברכות הכי גדולות. זהו כח התורה ובפרט פנימיות התורה. אז לא צריך לעמוד בנסיון – הקללה לא התממשה, רק רחפה, הוא פחד, ורשב"י המתיק עם התורה. בפועל היה רק הטוב הנראה והנגלה. בפנימיות התורה תופסים כל דבר בשרש, עוד לפני שהוא יורד למציאות, למעלה מהעולם שלנו ומגבלות הזמן והמקום שבו, וכבר שם ממתיקים אותו – אז ממילא ברגע שירד למציאות כבר יהיה הכי טוב, "טוב הנראה והנגלה".

### חמש מדרגות בסוד הוי'

אם כן, יש בשיחה ארבע מדרגות, ותוך כדי ההסבר שלנו נוספה גם מדרגה חמישית. צריך להסביר את ההקבלה: ברור שהמדרגה האחרונה בשיחה, מעלת רשב"י ופנימיות התורה, היא חכמה – פנימיות התורה היא מוחין דאבא. אם כן, המדרגה שלפניה, אגרת הקדש יא, צריכה להיות בינה – "להשכיל בינה". אמרנו שהעצה שם היא בעיקר דעת, לא התבוננות, אך

הוא בכלל לא פשוט ('אני לא דורש ממך שום דבר, רק לעמוד בנסיון').

עד כאן יש כאן בשיחה שלש תגובות בתניא ליסורים. כל מצוות התורה הן עצות<sup>כב</sup>, וגם כאן יש שלש עצות – שלשה רצפים של התורה ליסורים, כמו חש"מ-ל"מ, הכנעה-הבדלה-המתקה. כדי להבין יותר צריכים, כמובן, לפתוח את שלשת המקומות בתניא וללמוד בפנים. את אגרת הקדש יא למדנו באריכות, כמעט סיימנו, וצריכים ללמוד גם את שני המקורות האחרים<sup>כט</sup>.

## ב. התמודדות עם יסורים בסוד הוי'

### מעלת רשב"י: הפיכת הרע לטוב במקורו

עד כאן למדנו קטע מן השיחה שעסק בשלש העצות בתניא, אבל נושא השיחה, שקשורה לל"ג בעומר, הוא רשב"י והמעלות שלו. לכן הוא מביא כאן דרך רביעית, שלמעלה משלש העצות הללו. כמובן, אם יש ארבעה דברים, כבר מתבקש להקביל אותם כנגד י"ה-ז"ה מלמטה למעלה.

הדירוג של שלש העצות שבתניא הוא לפי משך הזמן בו צריכים לסבול את היסורים והרע ולפי העבודה הנדרשת. אבל יש מעלה מיוחדת של רשב"י ושל פנימיות התורה, בה יוצאים מהיסורים עוד יותר מהר ובעוד פחות יסורים אפילו מהעצה השלישית שבתניא. רשב"י גילה את ספר הזהר, בו אנו יוצאים מהגלות והיסורין בחסד וברחמים<sup>כ</sup>. כנראה שהמדרגה הזו באה ממוחין בעצם, כפי שבאמת כתוב על פנימיות התורה. התורה בכלל, ופנימיות התורה בפרט, היא למעלה מהזמן, ולמעלה מהזמן אין בכלל רע. כך הוא כותב:

אבל המעלה דרשב"י ופנימיות התורה היא – שנפטרים מכל הענינים הנ"ל;

לא בדוגמת המשכת הגשם ע"י רשב"י מיד ע"י אמירת תורה, ללא תעניות, תפלות וכו' [זח"ג נט, רע"ב. וראה סה"מ מלוקט ח"ד ע' רנב. וש"נ].  
לב תענית ט, א"ב.

כח ע"פ זהר ח"ב צ, ב.  
כט נלמד בשני השיעורים הבאים – נדפסים לקמן בגליון.  
ל זהר ח"ג קכד, ב.

נחמן, שכל אחד מהם נדמה כסובל אבל הוא באמת נמצא לגמרי מעל העולם). המדרגה הזו שייכת לתענוג שבכתה, קוצו של י.

אם כן, יש לנו כאן התבוננות יפהפיה, מבנה שלם. ברגע שיש מבנה אנחנו כבר במדרגה הרביעית, של רשב"י, של הפיכת הדברים במקור<sup>לד</sup>, עוד לפני שיוורדים למציאות. ולסיכום: קוצו של י איך יסורים ורע כלל (רבי זושא)

י הפיכת הרע לטוב במקור (רשב"י)  
 ה היסורים מנסים ובוחנים היכן האדם מונח (אגה"ק יא)  
 ו היסורים ממרקים את הנשמה מתוך אהבת ה' (אגה"ק כב)  
 ה היסורים יתגלו כטוב לעתיד לבוא (תניא פכ"ו)

לד המקור הוא עולם האצילות, שם "לא יגרך רע" (תהלים ה, ה) ו"אין רע יורד מלמעלה" (בראשית רבה נא, ג) - הכל בא מאת ה', אך כשהוא למעלה אינו רע, כמבואר באריז"ל (סוף ארבע מאות שקל כסף).

לג אבות פ"ג מי"ז.

"אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת"<sup>לג</sup> — זו התכלית של פנימיות הבינה.

ההתבוננות שלפני כן היא בפירוש של בן שאביו רוחץ אותו — הבן הוא ז"א. הסברנו שיש שם חיצוניות הבינה ("יפשפש במעשיו") ופנימיות הבינה (ראיה שהיסורים הם מתוך אהבה), אבל העבודה היא לעורר אהבה בלב, עבודה של מדות הלב (על ידי ההתבוננות, מוחין השייכים למדות).

העצה הראשונה, להאמין ולחכות בשקט עד לעתיד לבוא, שרק אז היסורים יתגלו כטוב הנראה והנגלה, היא המלכות. מדרגה זו שייכת לבסיס, הבינוני של התניא, והבסיס הוא השפלות של המלכות.

אמרנו שיש עוד מדרגה, שנמצאת מעל הכל — המדרגה של הרבי ר' זושא, שבכלל לא רואה רע. אצלו אפילו לא צריך לפרש את מה שנראה כלא-טוב באופן אחר — הוא פשוט לא חווה שום יסורים (מזכיר את ז' הבעטלרס של רבי

## הַלּוּמֵד עַל מִנְתַּ לַעֲשׂוֹת | צִידָה לְדָרֵךְ

- ◆ עיקר ההתמודדות עם יסורים הוא התגובה הנפשית הנכונה — בשכל, בלב ובמעשה.
- ◆ על ידי קבלת היסורים בשמחה יתגלה בעתיד שרשם הטוב.
- ◆ ב"ספר של בינונים" מסביר אדמו"ר הזקן לקורא ש"הלואי בינוני" ומכוון לעבודת ה"אתכפיא" ואילו באגרת הקדש — העוסקת בעבודת הצדקה — יש נגיעה בעבודת הצדיקים והכוונה לעבודת ה"אתהפכא".
- ◆ פשפוש במעשים ותשובה באים מחיצוניות הבינה והכרת המניע האוהב של ה' מפנימיות הבינה.
- ◆ היסורים הם מבחן האם אכיר באהבת ה' אלי.
- ◆ הצער עוזר לבכות בכי של התרגשות מאהבת ה'.
- ◆ במעגל האהבה של "כמים הפנים לפנים" האב (ה') והבן (אני) עושים "אתהפכא" ביחד.
- ◆ נסיון היסורים הוא מבחן איפה האדם 'מונח' — ממה באמת אכפת לו.
- ◆ עמידה בנסיון אינה תהליך נפשי ממושך, אך היא דורשת מאמץ.
- ◆ פנימיות התורה, מוחין בעצם, ממתיקה את היסורים במקורם — למעלה מהזמן והמקום.
- ◆ זיהוי המבנה הפנימי מחולל את ההמתקה במקור.



## יסורים מעלמא דאתכסיא

### קיצור מהלך השיעור

בהמשך לשיעור הקודם, על שלש עצות להתמודדות עם יסורים בתניא, לימד הרב את עצת "**לקבולי בשמחה**" המבוארת בפרק כו בתניא. בפרק א מוסבר ההקשר, השמחה הנדרשת מהבינוני כנגד **לנצח במלחמה**, ונוסף התוכן הפנימי של "לקבולי" – עמידה "**פנים בפנים**" מול ה' (עד שזוכים 'להרות' ממנו). בפרק ב יש העמקה בשלשת פירושו היפהיים של בעל אור החיים הקדוש על "לקבולי בשמחה". פרק ג מאריך בהסברת דברי אדמו"ר הזקן על כך שהיסורים הם טוב נעלם ששרשו בעלמא דאתכסיא והסבר השפלות המלווה שמחה זו. בתוך הדברים יש התבוננות מיוחדת לבידוד וגם הסבר מרתק על הקשר בין היסורים והחולי לחכמות החולין – מדעי הטבע והטכנולוגיה המתקדמת – כל עוד לא חושפים בתוכם את נוכחות ה'.

### א. "לקבולי בשמחה" נצחון המלחמה על ידי שמחה

השמחה, לכן נפתח בתחלת הפרק. הוא פותח בתיאור השייך לעימות שתי הנפשות, שני היצרים, המתואר בכל הספר: ברם כגון דא צריך לאודעי כלל גדול כי כמו שנצחון לנצח דבר גשמי כגון שני אנשים המתאבקים זה עם זה להפיל זה את זה. הנה אם האחד הוא בעצלות וכבודות ינוצח בקל ויפול גם אם הוא גבור יותר מחבירו ככה ממש בנצחון היצר אי אפשר לנצחו בעצלות וכבודות הנמשכות מעצבות וטמטום הלב כאבן כ"א בזריזות הנמשכת משמחה ופתיחת הלב וטהרתו מכל גנדוד דאגה ועצב בעולם.

למדנו<sup>א</sup> את שיחת הרבי<sup>ב</sup> על שלשה מקומות בתניא שהוא נותן עצה איך להתמודד עם יסורים ולזכות לראות בסוף שהכל טוב. המקור הראשון להתמודדות עם יסורים הוא פרק כו בחלק א של התניא, "ספר של בינונים" – התחלת ה'יחידה' העוסקת בשמחה. כללות הנושא היא חשיבות

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. "להשכילך בינה" (10) – תניא פכ"ו. ז' ניסן תש"פ – הקלטה. א נדפס לעיל בגליון. ב לקו"ש ח"א פרשת בחקותי ול"ג בעומר סעוף ח (עמ' 284 ואילך).

## בשביל להיות

בינוני - צריך  
לנצח! יש מלחמה  
בכל עת, צריך  
תמיד לנצח את  
היצר - ובשביל  
לנצח צריך להיות  
שמח

ושמו אחד<sup>ח</sup>, אך בעולם הזה מברכים ברכה אחרת על כל דבר. אם כן, מה הכוונה? ופירשו בגמ' לקבולי בשמחה רבא מתרץ<sup>ט</sup> שה"כשם" מתייחס לכוונת הלב - כל ברכה, לפי ענינה, צריך לברך עם שמחה בלב. רש"י מפרש: "לברך על מדת פורענות בלבב שלם". ה"לבב שלם", בו צריך לברך גם "דין האמת" כשיש מדת פורענות, הוא השמחה לפי רש"י.

### "לקבולי" - עמידה פנים בפנים

לא ראיתי במפרשים מישהו שעושה ענין מהמלה "לקבולי" כאן. חכמת הקבלה היא החכמה האלקית איך לקבל בשמחה כל דבר שקורה בחיים. קבלה היא קליטה - לקבל בפנימיות. קבלה היא גם בחינת נוקבא, מקבל לעומת משפיע. יש כאן רמז עמוק, שאם אני באמת מצליח לעמוד בנסיון היסורים (מובן מאליו שיסורים הם סוג של נסיון, כמו שמוסבר ב"להשכילך בינה") - אני מקבל איזה זרע מה' יתברך, הוא מתעבר בי ועתיד להוליד ממני משהו טוב מאד. זו המשמעות של "לקבולי". ידוע אצלנו ששרש קבל הוא לשון "דא לקבל דא", הקְבָלָה, "מקבילת הללאת"<sup>א</sup> - עמידה מול השני פנים בפנים. אם הכל טוב לי בחיים, יתכן שהטוב גורם לי להיות אחור באחור - אדיש, לשכוח מה'. ברגע שקורה דבר לא טוב - הוא אמור דבר ראשון להחזיר אותי להיות פנים בפנים, כרצון ה', לעמוד לפניו "דא לקבל דא", "לקבולי".

בשביל להיות בינוני - צריך לנצח! יש מלחמה בכל עת, צריך תמיד לנצח את היצר - ובשביל לנצח צריך להיות שמח. פנימיות ספירת הנצח היא מדת הבטחון הפעיל בה' הנותן כח לעשות חיל, כמבואר אצלנו בכ"ד, והבטחון ממשיך שמחה ללב - "כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו"<sup>ב</sup>. אבל מה אם קורים דברים לא שמחים, דברים עצובים? לכן צריך מיד, על ההתחלה, לדעת מה עושים עם היסורים.

### "לקבולי בשמחה"

הוא כותב בהמשך:

והנה עצה היעוצה לטהר לבו מכל עצב ונדנוד דאגה ממילי דעלמא ואפי' בני חיי ומזוני מודעת זאת לכל מאמר רז"ל כשם שמברך על הטובה כו' מלשון אדמו"ר הזקן אפשר לחשוב שהמאמר הוא 'כשם שמברך על הטובה כן מברך על ההיפך', אבל באמת המאמר המקורי במשנה מקדים את ההיפך - "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה"<sup>ג</sup>. רואים שהוא רוצה להקדים את הטובה, את הימין והברכה, "לאכללא שמאלא בימינא"<sup>ד</sup>. מה פירוש? האם על שניהם מברכים אותה ברכה, "הטוב והמטיב"? לא יכול להיות, כי מפורשות קודם דוגמאות שעל הטובה מברכים "הטוב והמטיב" ועל דברים לא טובים מברכים משהו אחר, ההיפך. בעולם הבא, כאשר "כשם שאני נכתב" יהיה "אני נקרא"<sup>ה</sup>, יברכו על הכל "הטוב והמטיב", "ביום ההוא יהיה הוי' אחד

ח זכריה יד, ט.

ט ברכות ס, ב.

י ראה הקדמת סוד ה' ליראיו הערה סו. ובהרחבה יותר בשיעורים בסוד ה' ח"א עמ' נג ודעה; מבוא לספר אל עולם הקבלה; עולמות, מאמר "קוים מקבילים נפגשים באין-סוף".

יא שמות כו, ה; לו, יב.

ג תהלים לג, כא.

ד ברכות פ"ט מ"ה.

ה ראה זרה ח"ג קעח, א.

ו פ"ט מ"ב.

ז ע"פ פסחים ג, א.

## ב. פירושי "חפץ הוי": שמחה מתוך שפלות, אמונה ואהבה

מתוך השפלות האדם מגיע ליותר שמחה, כמו שנראה. השפלות גורמת לשמוח גם ביסורים. סבה אחת לשמוח ביסורים היא שבהם הוא פורע את חובו – יסורים מכפרים. השפלות היא הידיעה שאני בעל-חוב, וכשאדם פורע חוב יש לו שמחה, אף על פי שעל פני השטח הוא מפסיד משהו. זהו הטבע, אפילו אצל גוי.

### אמונה שהכל לטובה

הפירוש השני הוא לפי הסיפור המפורסם, המובא בהמשך אותה גמרא, לגבי יסורי רבי עקיבא עם הנר, החמור והתרנגול:

אי נמי ע"ד ההוא עובדא דרבי עקיבא דכל היסורין היו לטובתו

זו אמונה – הוא האמין שכל מה שקורה אתו לטובתו הוא, גם בעולם הזה, אף שלא ראה זאת מיד. לא כמו שלמדנו ב"להשכילך בינה", שהנסיון הוא האם האדם רוצה את העולם הזה, וצריך לא לרצות – שלא יהיה חשוב לו. כאן הפשט הוא האמונה שהדבר שקורה הוא לטובתו בעולם הזה (וודאי גם בעולם הבא).

וא"כ יקבלם בשמחה כי אפשר שהכל לטובתו

מענין שמשתמש במלה 'אפשר' ולא 'ודאי'. אבל כאן מדובר באדם שחולה או סובל ממשהו בחיים (בבני חיי ומזוני), הוא לא יודע – אבל היצר הטוב שלו צריך לומר לו, ליצרו הרע, ש'אפשר שהכל לטובתו'. היצר הטוב ודאי מאמין באמונה שלמה, אבל הוא אומר לגוף הסובל ולנפש הבהמית – לפחות תודה לי ש'אפשר שהכל לטובתו'.

בפירוש הראשון הוא שמח מתוך שפלות, שמח ששילם את חובו, ובפירוש השני הוא שמח מתוך אמונה – אמונה בה' הטוב, שכל מה שעושה הוא טוב.

### שמחה באהבה

הפירוש השלישי מתייחס לעובד שזוכה ומגיע לעבודת ה' באהבה שלמה, כמו שהרמב"ם

לפני שנמשיך, לבעל אור החיים הקדוש יש פירוש על הגמרא בשם "חפץ הוי" – פירוש מאד עמוק, כדרכו בקדש. נראה איך הוא מפרש, ואז נוכל להבין יותר טוב את פירוש אדמו"ר הזקן. הוא מביא שלשה פירושים, אותם נסביר בסדר של הכנעה-הבדלה-המתקה:

### שמחת פריעת החוב

לקבלינהו בשמחה פי' כיון דפורע חובו

ישמח על היסורין והוא

ע"ד דאיתא במס' ע"ז

אע"ג וכו' שמח הוא וכו'

דפרע חובו

בתחלת מסכת ע"ז

כתוב שכאשר גוי בעל-

חוב מחזיר את חובו

ליהודי הוא מצטער

בתחלה על הוצאת

המעות אבל אחר כך

שמח שנפטר מהחוב

והולך להודות לע"ז שלו.

כך ביסורים יש גם שמחה

של פריעת חוב. יהודי הוא בעל-חוב – ה' נותן

לי הכל וכאשר אני עובר על רצונו אני נעשה

בעל חוב.

סך כל החלק הראשון של התניא הוא

שפלות, שהרי "הלואי בינוני", רק יחידי סגולה

הם בינונים כל חייהם, וממילא אני ואתה

וכולנו רחוקים מלהיות בינוני. לפי הגדרות פרק

א בתניא אנו רשעים – אם יש לנו רצון טוב

לעבוד את ה', ועושים קצת מצוות פה ושם,

אנו בגדר "רשע וטוב לו". ההכרה בכך שאנו

רשעים היא השפלות בנפש – כל "ספר של

בינונים" הוא שפלות. בפרקים האלה, בפרט

בקטע שלומדים כעת, רואים את הכלל הגדול

של השפלות והשמחה – הא בהא תליא. כלומר,

אם אני באמת  
מצליח לעמוד  
בנסיון היסורים –  
אני מקבל איזה  
זרע מה' יתברך,  
הוא מתעבר בי  
ועתיד להוליד  
ממני משהו טוב  
מאד



האחרון בנפש, שפלות (פנימיות המלכות, סיפא דכל דרגין), לכח הראשון בנפש, אמונה (הראש העליון שבכתה, רישא דלא ידע ולא אתידע), וחזרה לכח האמצעי בנפש, אהבה (הכח השביעי, החביב, הן מלמעלה והן מלמטה, הנקודה האמצעית של **אהבה** כוחות הנפש, הכח המסובב סביב עצמו את שאר כל הכוחות).

זהו, כמובן, סדר מובהק של הכנעה־הבדלה־המתקה, שהוא עליה מלמטה למעלה ושוב ירידה מלמעלה למטה. השפלות וההרגשה שאני בעל חוב היא הכנעה. האמונה שיש כאן טוב נעלם, נבדל מהשגתי (בינתים), היא הבדלה. הרגשת האהבה השלמה והשמחה בעצם עשית רצון ה' היא המתקה.

ורמז: **שפלות אמונה אהבה עולה עולם שנה נפש** – שמחה בטבע העולם (הפורע חוב שמח), **אמונה** שעם הזמן (שנה) יתגלה הטוב שבדבר ועצם קשר הנפש לאלקות (אהבת ה' "בכל נפשך"<sup>1</sup>).

מהמשך התניא נראה שיש בדבריו את כל שלש המדרגות, אך התכלית של דבריו היא המדרגה השלישית, העליונה.

## ג. שרש היסורים ב"עלמא דאתכסיא"

### אזשר היסורים

נמשיך לקרוא בתניא:  
לקבולי בשמחה כמו שמחת הטובה הנגלית ונראית  
כמו שמחה ממש, "בשורה טובה תדשן

אני שמח שה'  
הצליח לבצע  
את הרצון שלו.  
למה הוא רוצה?  
איני יודע וגם לא  
חשוב לי, אלא די  
לי 'שנעשה רצונו  
יתברך בי', לתת  
לי סטירת לחי.  
אם ה' היה שונא  
אותי בתכלית הוא  
היה עוזב אותי,  
לא היה מתייחס  
בכלל. סטירת לחי  
היא התייחסות –  
סימן שאני באמת  
חשוב לו

כותב<sup>2</sup> על עבודת ה' לשמה – עבודה מאהבה כאברהם אבינו: אי נמי והוא מדרכי האהבה השלמה בהאדון ב"ה שישמח ויאמר די לי שנעשה רצונו יתברך בי וקיים בי האדון מאמרו. ונתרצה ב"ה בהיות הדבר כן.

פלאי פלאים, משפט מופלא של בעל אוה"ח הקדוש. האדם שמתייסר קשור לקב"ה, אוהב את ה', ומי שאוהב בשלמות 'אוהב מה שהאוהב אוהב'.<sup>3</sup> אני לא מבין למה היסורים – הם לאו דווקא כי אני בעל־חוב או בשביל איזו טובה שתצמח מהם – איני יודע כלום, אני רק יודע שה' עשה זאת, ואם כן כנראה רוצה שיהיה כך ואני שמח שה' הצליח לבצע את הרצון שלו.

למה הוא רוצה? איני יודע וגם לא חשוב לי, אלא די לי 'שנעשה רצונו יתברך בי', לתת לי סטירת לחי. אני מאד שמח שלא מתבייש או מסתייג ממני – אם ה' היה שונא אותי בתכלית הוא היה עוזב אותי, לא היה מתייחס בכלל. סטירת לחי היא התייחסות – סימן שאני באמת חשוב לו. שוב, ברוך ה' "שנעשה רצונו יתברך בי וקיים בי האדון מאמרו ונתרצה ב"ה בהיות הדבר כן" – הוא רצה וכך עשה.

### שמחה, אמונה ואהבה

אם כן, הפירוש הראשון הוא שמחה מתוך שפלות, השני שמחה מתוך אמונה והשלישי שמחה מתוך אהבה, ולא סתם אהבה אלא "האהבה השלמה וכו'". במושגים שלנו, בייג כחות הנפש, יש כאן סדר מובהק: עליה מהכח

<sup>1</sup> יב הלכות תשובה פ"ה ה"ב.  
<sup>2</sup> יג ראה לוח "היום יום" כ"ח ניסן.  
<sup>3</sup> יד דברים ו, ה.

עצם"טו.

כי גם זו לטובה רק שאינה נגלית ונראית לעיני בשר למה?

כי היא מעלמא דאתכסיי שלמעלה מעלמא דאתגלייא שהוא ו"ה משם הוי"ה ב"ה ועלמא דאתכסייא הוא י"ה

עלמא דאתגלייא הוא בסוד "והנגלת"טז, וה נגלות, אבל היסורים הם מ"הנסתרת להוי' אלהינו" – רק ה' יודע למה. ידוע שנסתרות לשון סתירות – יתכנו סתירות בשכל ויתכן שאדם סותר אותך (סתירה כמעט כמו סתירת לחי). בכל אופן, "הנסתרת" הן עלמא דאתכסייא, י"ה של שם הוי'.

וז"ש אשרי הגבר אשר תיסרנו י"ה וגו' מה פירוש "אשרי"? איזה אושר יש כאן?! כי הוא זוכה עכשיו, בעל כרחו, להיות קרוב ודבוק באותיות י"ה שבשם הוי'.

ורמו: "תיסרנו" (הפעם היחידה בתנ"ך) אותיות יסתרנו, "הנסתרת להוי' אלהינו!" השער המשותף לשרשים יסר וסתר הוא סר, רמז לעבודת "סור מרע" – היסורים באים, ממקום נסתר, כדי לעורר את האדם להחמיר ולהדר ב"סור מרע" (מצות לא תעשה שמקורן באותיות י"ה שבשם, "הנסתרת", כידוע ש"שמי" עם י"ה עולה שסה"). על ידי "סור מרע" האדם סר מכל חולי ("מרע" לשון חולי בארמית).

### "אשרי" בבידוד

כשאומרים "אשרי" סתם אפשר לחשוב

שאולי הכוונה לפסוק הראשון של ספרי תהלים, המלה הראשונה של כל תהלים היא "אשרי" – "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים", אלא רק ב"עצה היעוזה" כאן. אבל סתם כך כשיהודי אומר "אשרי" הוא חוזר על תפלת "אשרי", שאומרים שלש פעמים ביום – "אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה"י.

במאמר מוסגר, דרך אגב, זו ההתבוננות של ימי בידוד: לפעמים אדם צריך להיות לבד בבית, איזה סוג של יסורים, יסורי נפש – אומרים לו "אשרי יושבי ביתך". אומרים זאת שלש פעמים בכל יום, 'חזקה', לדעת שזהו האושר האמתי. ב"אשרי יושבי ביתך" אולי הכי קל לחבר את ה"יה ל"וה, לגלות את היחוד השלם של עלמא דאתכסייא בעלמא דאתגלייא, שיהפוך לטוב הנראה והנגלה ממש. "עוד יהללוך סלה" – עוד ועוד, בלי סוף, "יהללוך סלה" על הבידוד והישיבה בבית, רק שיהיה "ביתך", בית השייך להשי"ת, בית שמגדלין בו תורה ותפלה וצדקה (גם בימי בידוד אפשר להתעסק בגמילות חסדים).

### שמחה מתוך אהבת ה'

ולכן ארז"ל כי השמחים ביסורים עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו כאן יש עוד מדה – מדת האהבה (שבשיעור הקודם הסברנו שהיא הרגש העיקרי של העצה ליסורים באגרת הקדש כב, שעוד נלמד). לפי האוה"ח שלמדנו עכשיו "אהביו" היינו המדרגה השלישית – "מדרכי האהבה השלמה".

קודם אדמו"ר הזקן כתב ש"גם זו לטובה"יט – הפירוש השני של האוה"ח, "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד"כ, ואפילו יותר ממנו. האוה"ח נקט במאמר רבי עקיבא, שאכן מופיע כאן בסוגיא, ואילו אדמו"ר הזקן נוקט בלשון נחום איש גם זו, שלא מופיע כאן בסוגיא. אמרנו שהפירוש השני של האוה"ח הוא אמונה, ואדמו"ר הזקן אומר

יח תהלים פד, ה.  
יט תענית כא, א.  
כ ברכות ס, ב.

טו משלי טו, ל.  
טז דברים כט, כח.  
יז זר ח"א כד, א.

**כשה' עושה**

אתי לא־טוב,  
למראית עין, אני  
והקב"ה נמצאים  
יחד בעלמא  
דאתכסיא – הוא  
יורד לעלמא  
דאתכסיא,  
מקום היסורים,  
ואותי הוא מעלה  
לשם, ושם אנחנו  
נפגשים

בעלמא דאתכסיא, "הנסתרת",  
דרגת עולם הבא, ושם בכך:  
ועל כן זוכה לצאת השמש  
בגבורתו לעתיד לבא שהיא  
יציאת חמה מנרתקה שהיא  
מכוסה בו בעוה"ז

הקב"ה, שהוא השמש, יורד  
לעלמא דאתכסיא ושם הוא  
מתכסה. מובן שהקב"ה כאן  
היינו גילוי אור אין סוף שבכתר  
עליון, והוא נמשך ויורד לעלמא  
דאתכסיא, י"ה, אבא ואמא –  
שמהווה עבורו נרתק, על דרך  
"שמש ומגן הוי' אלהים"<sup>כג</sup>

(המוחין של שם אלהים הם  
אותיות י"ה, כנודע<sup>כד</sup>). לעתיד לבוא יתגלה מה  
שבתוך עלמא דאתכסיא:

ולעתיד תתגלה מכסויה דהיינו שאז יתגלה  
עלמא דאתכסיא ויזרח ויאיר בגילוי רב ועצום  
לכל החוסים בו בעוה"ז ומסתופפים בצלו של  
החכמה שהוא בחי' צל ולא אורה וטובה נראים  
וד"ל.

בעולם הזה עלמא דאתכסיא הוא צל (ובתוך  
הצל צועקים 'הצילנו' – לפעמים קשה לסבול  
את הצל, וצריך להנצל) – "צל החכמה" (י"ה  
הם חכמה ובינה). אך מי שמסתופף באותו צל,  
מקבל את היסורים בחכמה ובשמחה, יזכה לגילוי  
האור לעתיד. בשיחת הרבי שלמדנו, לענין הבנת  
שלש העצות בתניא ליסורים, הרבי עושה כאן  
עיקר מהצורך לחכות זמן רב לגילוי הטוב, עד  
לעתיד לבוא, בעוד בעצות האחרות האתהפכא  
יותר קרובה.

**השתלשלות היסורים מנפילת האחוריים  
– מחלה תוצאה של חולין**  
לרבי לויק – שהיה בעל יסורים גדול

שאם אתה כבר מאמין ש"כל  
מה דעביד רחמנא לטב עביד"  
אפשר להתחזק ולהתעצם יותר  
עם הענין ולומר שודאי, בטוח,  
"גם זו לטובה". בכל אופן, העיקר  
הוא הפירוש השלישי – האהבה.  
לכן הפסוק שמביא הוא "ואהביו  
כצאת השמש בגִּבְרָתוֹ"<sup>כא</sup>.

כעת מסביר את הפשט:  
כי השמחה היא מאהבתו  
קרבת ה' יותר מכל חיי העוה"ז  
באגרת "להשכילך בינה" הוא  
ממש מואס בחיי העולם הזה, אין  
לו שום ענין ורצון בהם. כאן,  
אפשר לומר שהוא כותב טפה

יותר בעדינות – שהשמחה היא מאהבתו קרבת  
ה'. כתוב "קרבת אלהים לי טוב"<sup>כב</sup> – קרבת ה'  
יותר חשובה לו מכל חיי העולם הזה.

כדכתיב כי טוב חסדך מחיים וגו'  
מפרש כאן "חיים" על חיי העולם הזה.  
הוא לא אומר שהחיים האלה רעים, אלא רק  
ש"חסדך" – שהוא "קרבת ה'", לקבל ממך  
חסד – יותר טוב מהחיים.

**מעלת קרבת ה' בעלמא דאתכסיא**

וקרבת ה' היא ביתר שאת ומעלה לאין קץ  
בעלמא דאתכסיא

כשה' עושה אתי לא־טוב, למראית עין, אני  
והקב"ה נמצאים יחד בעלמא דאתכסיא – הוא  
יורד לעלמא דאתכסיא (כמו שיתבאר), מקום  
היסורים, ואותי הוא מעלה לשם, ושם אנחנו  
נפגשים. הקרבה לה' שם היא באין ערוך יותר  
מהקרבה לה' בעלמא דאתגליא, היזה של שם  
הוי', המדות והמלכות. מה כל כך כיף להיות שם?  
כי שם חביון עוזו ויושב בסתר עליון  
היות שזכה בעולם הזה להיות קרוב לה'

כג שם פד, יב.

כד מב"ש ש"ה ח"ב פ"ו, ובכ"מ.

כא שופטים ה, לא.

כב תהלים עג, חכ.

## יש קשר עמוק בין היסורים לבין חכמות חיצוניות אמתיות, כמו כל ההישגים של המדע

שהחולין הם דברים אמתיים לגמרי, רק שהם חולין – לשון חלל, בלי תודעה אלקית. צריך את טהרת הקדש, למלא אותם בתודעה אלקית. המניע בנפש הוא "קרבת אלהים לי טוב"<sup>כ</sup> – הרצון להיות קרוב לה' ויהי מה.

אם יותר קרוב לה' בדברים לא טובים שקורים עדיף מדברים טובים, שהכל בסדר אצלך, רק שאתה אחור באחור עם ה', ר"ל.

### סיכום: שמחה מתוך שפלות

עד כאן פרק כו, שהתמצית שלו היא שמהרצון להיות קרוב לקב"ה באה שמחה ביסורים, בהם אתה אין סוף יותר קרוב לה' – דבר שיתגלה לעתיד לבוא.

נחזור שוב שכל מה שכתוב כאן – גם השמחה וגם האהבה, "ואהביו כצאת השמש בגֵּרְתוֹ" – בנוי על תשתית של עבודת הבינוני. הרי גם בפרק זה גופא הכל יוצא מכך שאתה באמצע מלחמה, וכדי לנצח צריך להיות שמח, ומתוך כך צריך להסביר כיצד ניתן להיות שמח גם כשיש יסורים.

יחסית לשאר הפירושים, כפי שראינו בשיחה של הרבי, השמחה כאן גופא היא שפלות. לא כתובה כאן המלה שפלות, אבל השמחה כאן – "לקבולי בשמחה" (שלא מודגש בקטעים הבאים) – היא מתוך השפלות. לכן גם למדנו את שלשת פירושי אוה"ח שכולם נמצאים בתניא כאן – השפלות של פריעת חוב, וגם "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" שכאן כתוב "גם זו לטובה", והעיקר "כצאת השמש בגֵּרְתוֹ". בפשט ממש אפשר להבין שהשמחה כאן היא שמחה של שפלות – באמת כואב לי המצב שקרה, אבל אני מתוך אמונה מברך את הקב"ה, אומר את הברכה "בלב שלם" (כפירוש רש"י), ולתחושה הזו קוראים שמחה, "לקבולי

בעצמו<sup>כה</sup> – יש ביאורים נפלאים<sup>כו</sup> על הלשונות כאן במעלת עלמא דאתכסיא בהוה והגילוי שיהיה בעתיד, ביאורים שנותנים הרגשה חזקה ביפי של עלמא דאתכסיא וכמה כדאי להיות בו.

הנקודה הכי חשובה, לענינו, היא ההסבר שלו לקשר בין יסורים למדרגות י"ה:

כי שרש היסורים הוא מביטול האחוריים דחו"ב. הן האחוריים דאו"א עילאין והן האחוריים די שסו"ת.

בשבירת הכלים המוחין לא נשברו, אבל התבטלו האחוריים שלהם (גם אחורי אבא ואמא עילאין וגם אחורי ישראל'סבא ותבונה) ומשם היסורים. אם כן, היסורים הם גם תיקון לבטול האחוריים. הרבה פעמים מסבירים שאחורי חכמה ובינה שנפלו הם חכמות חיצוניות, בפרט מדעי הטבע, שיש בהם גם אמת. אם היה שקר גמור – היה נופל למטה, בקליפות. אבל אם אמת – צד האחור שנפל רק בתוך האצילות. יתכן שהוא נכון, אמת, אבל מה הנפילה? הוא איבד את גילוי האלקות. בדיוק כמו יסורים, שאיני רואה את ה' בתוכם במבט ראשון.

זו נקודה חשובה פה: יש קשר עמוק בין היסורים לבין חכמות חיצוניות אמתיות, כמו כל ההישגים של המדע. מהישגי המדע יוצאת כל הטכנולוגיה של היום, שמיום ליום הולכת וגדלה ומצליחה לחולל כל מיני דברים בעולם – הן דברים טובים והן דברים רעים. צריך ודאי ודאי לתקן זאת. כנראה שאם יתקנו את המדע ויחברו את המדע לתורה, שהחולין יהיו על טהרת הקדש – אז גם החולים יתרפאו ויהיו על טהרת הקדש. כתוב שהחולים באים מהחולין<sup>כז</sup>. שוב, יתכן

כה וראה ברשימת המאסר שלו (נדפסה בריש לקוטי לוי יצחק).

כו נלמדו באריכות גם בשיעורי ב' וכ"א אלול ס"ז.

כז ראה אוה"ת בחקתי כרך ב עמ' תרצז והמשך תער"ב ח"ב עמ' א"רב.

באתכסיא כי אין לי כלי להכיל היא גם שפלות  
— אין לי כלי, בעיה שלי. מתוך ההכנעה בהוה,  
שמחה מתוך שפלות, זוכים לעתיד לבוא לכל  
הטוב הזה בגלוי.

בשמחה". ברור שזו שמחה של שפלות. גם  
עיקר הווארט, שהטוב בא מעלמא דאתכסיא,  
שייך לכך. מהו עלמא דאתכסיא? אור גדול של  
טוב שאין לי כלי להכיל אותו. ההכרה שהטוב

## הַלּוֹמֵד עַל מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ הבינוני צריך תמיד לנצח ולשם כך עליו להיות תמיד שמח.
- ◆ חכמת הקבלה היא החכמה האלקית לקבל כל דבר בחיים בשמחה.
- ◆ כשמקבלים יסורים בשמחה עומדים במקביל לה', אל מול פניו, וזוכים לקבל-לקלוט את השפעתו ולהרות ממנה עד ללידה בכי-טוב.
- ◆ סך כל "ספר של בינונים" הוא שפלות — הכרה שאיני אלא "רשע וטוב לו".
- ◆ ההכרה בשפלותי גורמת לשמחה ביסורים המכפרים עליו ופורעים את חובי.
- ◆ הנפש האלקית מאמינה שהכל לטובה, ודורשת מהנפש הבהמית להכיר שזו לפחות אפשרות...  
אפשרות...
- ◆ היסורים הם תשומת-לב אוהבת מה' — שאוהב ה' בה לכשעצמה.
- ◆ יסורים הם טוב נסתר שבא לעודד הידור ב"סוד מרע".
- ◆ בתקופת בידוד יש להתעצם עם התבוננות ב"אשרי ישבי ביתך".
- ◆ שרש היסורים בבטול אחודי החכמה והבינה, שהוא מקור החכמות החיצוניות — חולין (שאינם על טהרת הקדש) הם מקור של חולי, כאשר בשניהם הבעיה היא יצירת חלל פנוי מהרגשת נוכחות ה'.
- ◆ "לקבולי בשמחה" נובע משפלות — הרגשת מרירות המצב ושפלות שאין לי כלים לטוב הגנוז שבו.



## ברכה ותפלה

ליוסף הצדיק יש כח של ברכה, "ברכות לראש צדיק", לברך ולהשפיע מלמעלה למטה. ליהודה (לשון הודיה) יש את כח התפלה, מלמטה למעלה. הברכה ממשיכה ממה שיש במקור העליון, "מקור הברכה", אבל דווקא התפלה הנובעת מלמטה יכולה לחדש ממקום נעלה עוד יותר, לעורר רצון חדש מ"בעל הרצון".  
[שיעור ד' טבת תשע"ג]



שיעור

"להשכילך בינה" (11)

## יסורים של אהבה

### קיצור מהלך השיעור

בשלשה מקומות בספר התניא נותן אדמו"ר הזקן עצות להתמודדות עם יסורים, כפי שהוזכר בשיעורים הקודמים. בשיעור שלפנינו נלמדת העצה המופיעה באגרת הקדש כב. **בפרק א** נלמדת האגרת – התבוננות ב"בן חכם" המבין שאביו, הרחמן, החכם והצדיק, מכה אותו רק **מתוך אהבה**. כשהבן מכיר באהבת האב המסותרת הוא מתעורר באהבה, שהופכת גם את אהבת האב **לגלויה**. שלשת **הפרקים הבאים** הם התבוננות בביאורי רבותינו נשיאינו בהמשך הדורות באותו קטע, הנוגעת ב**תובנות-חינוך** יסודיות.

### א. יסורי־אב אוהב

#### בן חכם מבין אב חכם

נלמד היום את עצת אדמו"ר הזקן באגרת הקדש כב להתמודדות עם יסורים ותגובה נכונה אליהם:

וכמו אב רחמן חכם וצדיק המכה בנו

עיקר הווארט והחידוש כאן, שלא היה כתוב במקומות האחרים, הוא שכאשר מקבלים מכה מן השמים צריך להתבונן שנותן המכה הוא אבא שלי, שהכי אוהב אותי. מעבר לכך שהוא אבי, מצד עצמו הוא גם רחמן, חכם וצדיק. אז מה זאת אומרת שהוא מחלק מכות!?

הוא אומר שגם הבן כאן צריך להיות חכם, כי סתם בן לא ידע להבין נכון. האבא חכם וגם הבן חכם. כפי שנראה, בהמשך הוא מחליף לאבא את

התואר מחכם לחסיד ("הרחמן והצדיק וחסיד"), אבל פותח בחכם, כדי שיהיה מובן שיש כאן תורשה, הגנים של האבא החכם צריכים לעבור לבן, שגם יהיה חכם.

שאיך לבן חכם להפוך עורף לנוס למצוא לו עזרה או אפילו מליץ יושר לפני אביו הרחמן והצדיק וחסיד

התגובה הספונטאנית של מי שמקבל מכה היא להחזיר או לברוח. באופן טבעי, הבן צריך לנוס, אך הנסיין (שעמידה בו היא נוס על טבעי, כדלקמן) הוא לא לנוס, ואפילו לא למצוא מישוהו שיאמר לאב שהבן לא יכול לסבול את המכות. בהמשך הוא מתלונן על החסידים שמכתתים רגלים ללכת לרבנים צדיקים כשיש

ורצון. רואים השפע שהוא מדבר עליו כאן קשור ל"אורייתא מחכמה נפקת"<sup>1</sup> ו"החכמה תחיה"<sup>2</sup>. התורה היא הראיה שה' מאיר לנו פנים – עלינו להבין שהתורה היא אור הפנים של ה' ועלינו להסתכל אליו באותו אופן, פנים בפנים.

וע"ז נאמר באור פני מלך חיים ורצונו כו'. ה' נתן לנו את אור פניו, דרך התורה – "תורת חיים" – ש"בחר בנו" ו"נתן לנו" את התורה. ב"וכו" רומז לסוף הפסוק – "ורצונו כעב מלקוש"<sup>3</sup>. "עב מלקוש" הוא העב־הענן שמלא מים, בסוף החורף – כתוב שהמים של הגשם בחדש ניסן הם ברכה מיוחדת, המלקוש, שיורד על התבואה הבשלה ומשביח אותה מאד. זו דוגמה ל"העלם שישנו במציאות" – המים נמצאים בפועל בתוך הענן וחזקה עתידים לרדת, להרוות את הארץ ולהצמיח כמו שהפסוק אומר. זהו "באור פני מלך חיים" – החיים באים מ"אור פני מלך". אמר שקשור לתורת חיים, מאיר דרך תורת חיים, ורצונו הטוב כעב מלקוש, כמו עב שיש בו מלקוש ובטוח שירד ויצמיח.

משא"כ לעו"ג משפיע חיי גופם שלא ברצון וחשיקה וחפיצה לכך נק' אלהים אחרים שיונקים מבח"ל אחוריים עובדי גילולים נקראים על שם העבודה־זרה שלהם, "אלהים אחרים". יש כמה פירושים ל"אלהים אחרים", אבל כאן יש קשר לפירוש – לפי הפשט, בחז"ל ורש"י – שהם אחרים לעובדיהם, שצועקים להם ולא עונים. כאן הוא מסביר בפנימיות ש"אלהים אחרים" היינו שמקבלים את כל השפע באחוריים, שלא ברצון, כמו הזורק חתיכה לכלב מאחורי כתפיו, באי־רצון.

וכך הוא באדם הרצון והחשק הוא בחי פנים ואם אינו מקבל באהבה ורצון כאלו הופך עורף ואחור ח"ו.

ז זרה ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.  
ח קהלת ז, יב.  
ט משלי טז, טו.

להם בעיות בגשמיות.

רק להיות ישר יחזו פנימו עם אביו פנים בפנים

אם "יחזו פנימו"<sup>4</sup>, יסתכלו פנים בפנים (ויתעוררו באהבה "כמים הפנים לפנים"<sup>5</sup>, כפי שהוא יסבר), הכל יתיישר – "ישר". אז גם הישועה תבוא מה, כתכונת הקו האמצעי של הספירות – "איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם? כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם"<sup>6</sup> – ושם אין מניעות, הכל נמשך ישר ולענין ו"עד מהרה ירוץ דברו [הטוב]"<sup>7</sup>.

לסבול הכאותיו באהבה לטוב לו כל הימים. זהו אבא שלי וכל מה שעושה לי ודאי הכי טוב עבורי, אף שאיני מבין – טוב עכשיו ויהיה טוב לתמיד, "כל הימים", לנצח. נצח הוא "ברא כרעא דאבוה"<sup>8</sup>. אפשר לזהות כאן מהלך של כל קו ימין: הבן החכם הוא הנצח, ענף החכמה, סוף קו ימין. האבא, האב הרחמן, החכם והצדיק, הוא החכמה. הבן החכם (נצח) מבין שכל מה שהאבא (חכמה) עושה הוא "לטוב" (ובא מתוך אהבה) – החסד שבאמצע, בין החכמה והנצח.

"באור פני מלך חיים ורצונו כעב מלקוש" והנה למעלה בח"ל פנים הוא הרצון והחשק אשר אבינו שבשמים משפיע לבניו כל טוב עולמים וחיי נפש וגוף באהבה ורצון חשיקה וחפיצה ע"י תורת חיים שהיא רצונו ית' אשר נתן לנו כמ"ש כי באור פניך נתת לנו תורת חיים כו' לעשות בה רצונו

על ידי המצוות אנחנו עושים את רצון ה', "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני"<sup>9</sup>, ועוד יותר ועוד יותר – כל הזמן להגביר אהבה

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. "להשכיך בינה" (11) – תניא אגה"ק כב. ח' ניסן תש"פ – הקלטה.

א תהלים יא, ז.

ב משלי כז, יט.

ג אבות פ"ב מ"א.

ד תהלים קמז, טו.

ה ע"פ עירובין ע, ב.

ו ספרי פרשת שלח פ"א. ובכ"מ.

נותן 'פאטש' זו פעולה נסית, היפך טבעו לגמרי. יחסית קל לראות שמה שמשתולל כרגע הוא נס – העולם לא חוה כזה דבר. נס בא מעצם הטוב – בעוד טבע הוא מדת הדין, שבא משם אלקים (אלהים בגימטריא הטבע), נס בא משם הוי', מדת הרחמים.

### התהפכות הנכסה והנגלה

צריך להתבונן שמה שקורה כאן הוא נס ולא צריך לנוס – כמו המליצה שאמרנו קודם – ואם אינך נס מהנסיון עמדת (יציב) בנסיון, ואז כבר הכל מתהפך לטוב הנראה והנגלה. השינוי קורה כאשר האדם מתעורר באהבה מתוך התבוננות באהבת ה':

ואז גם ה' יתן הטוב ויאר פניו אליו בבחי' אהבה מגולה אשר היתה תחלה מלובשת ומסותרת בתוכחה מגולה

עד כאן היתה אהבה מסותרת מתוכחת מגולה. כעת ה' ייקח את ה"מגולה" מה"תוכחת" ויעביר אותה ל"אהבה" – התוכחת תהפוך להיות מסותרת והאהבה תהפוך להיות מגולה. זו פעולה הפוכה מהצמצום הראשון. בצמצום הראשון כח הבלוי-גבול התעלם וכח הגבול התגלה. כאן הפוך – אהבת ה' (החסד, בלי-גבול) מתגלה והתוכחה (הדין, גבול) תסתתר. ויתמתקו הגבורות בשרשן [דומה למה שלמדנו ב"להשכילך בינה", הדרגה השלישית של העצה מה עושים כנגד היסורים]. ויתבטלו הדינים נס"ו.

המתקת הדינים בשרשן דומה למה שמוסבר ב"להשכילך בינה", כפי שלמדנו באריכות. אבל ב"להשכילך בינה" הסוף שהדינים יעלו ויתכללו באור הגנוז וכאן התכלית שיתבטלו הדינים – גמרנו, אין יותר 'נסים' כאלה! סיום הקטע בנס"ו – ראשי תבות – רומז לעצה שנוגעת במושגים נס"ו-נסיון-ניסה.

עד כאן קראנו את הפנים. נדגיש שהחידוש כאן הוא הענין של האבא והבן, והאהבה הגדולה של "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם",

הרצון האמתי, עם חשק ותענוג, הוא פנים. בהעדרו הבן מפנה עורף לאביו רחמן – סימן שאינו בן חכם אלא בן טפש.

### היסורים – רחיצת העוונות

כמו בפרק כ"ו, הוא משתמש כאן בלשון "עצה היעוצה". 'עצה יעוצה' מתחילה תמיד בהתבוננות שתכליתה לעורר משהו בלב. איך מקבלים באהבה, בלי להפוך עורף ובלוי לבקש מצדי שימליץ טוב בעדי?

ועצה היעוצה לקבל באהבה היא עצת ה' בפי חז"ל לפשפש במעשיו וימצא לו עונות הצריכין מירוק יסורים

כשיש יסורים צריך לעשות תשובה – לפשפש מה חסר לו, הן ב"סור מרע" והן ב"עשה טוב", ולראות שהיסורים באים בצדק. אבל העיקר הוא ההמשך:

ויראה לעין גודל אהבתו אליו המקלקלת השורה כמשל מלך גדול ונורא הרוחץ בכבודו ובעצמו צואת בנו יחידו מרוב אהבתו כמ"ש אם רחץ ה' צואת בנות ציון כו' ברוח משפט כו' אהבת המלך מקלקלת את השורה וגורמת לו לעשות דברים לא לפי טבעו ולא לפי כבודו. תכלית ההתבוננות להוליד מדה בלב – להוליד אהבה. אם ה' כל כך אוהב אותו עלי לאהוב אותו כראוי:

וכמים הפנים אל פנים תתעורר האהבה בלב כל משכיל ומבין יקר מהות אהבת ה' אל התחתונים אשר היא יקרה וטובה מכל חיי העולמים כולם כמ"ש מה יקר חסדך וכו' כי טוב חסדך מחיים כו' כי החסד שהוא בחי' אהבה הוא חיי החיים שבכל העולמות כמ"ש מכלכל חיים בחסד

אהבת עצמותו יתברך ודאי יקרה מכל החיים (הגשמיים) – החיים אינם ספונים וחשובים כלל מול החסד האלקי, שהוא חיי החיים. ההתבוננות כאן שכל היסורים – לפרט ולכלל – הם ממש נס, שה' יורד ורוחץ אותי בכבודו ובעצמו ביסורים. טבע האב רק להיטיב, וכשהוא



איך הוא מיישר את הבן שלו?  
הוא אומר מלה. צדיק יכול לתת  
מכה, מכה חינוכית מתוך אהבה  
רבה, אבל חסיד גם מכה כזו לא  
יתן – הוא יאמר מלה.

### המכה – חולפת, המלה – נשארת

והעולם אומר: סטירה  
חולפת ואמירה נשארת.  
זהו פתגם העולם יפה,  
שכדאי ללמוד בבית ספר,  
בשיעורי אידיש... ('א פאטש  
פארגייט, אבער א ווארט

באשטייט'). כלומר, רושם המכה חולף ורושם  
המלה נשאר. את הווארט הזה כותב הרבי הריי"צ  
גם ב"כללי החינוך וההדרכה"<sup>1</sup>, לא רק לגבי מכה  
אלא לגבי רוגז בכלל – הרושם של התייחסות  
רוגזת ומזלזלת לא נשאר. רק השפעה פנימית  
– שכאן היא "ווארט", לומר את המלה הנכונה  
– נשארת.

כאן המקום לומר בקיצור דבר, שבעצם ראוי  
מאד להאריך בו: היום כשלומדים מה שקוראים  
פסיכולוגיה מדברים על טראומות – איך פעם  
אחת אבא או אמא נתנו מכה והיא השאירה  
לך פצע, טראומה לכל החיים, ר"ל. זה בדיוק  
ההיפך ממה שכתוב כאן – לא צריך להבהל  
מהטראומות של הפסיכולוגים. לא שאין כזה דבר  
בכלל, אבל האמת באופן כללי היא ש'פאטש  
חולף', רושם המכה עובר, לא נשאר. מה שכן  
נשאר הוא רק רושם של מלה נכונה בזמן הנכון.  
לכן כשהוא מזכיר "המכה את בנו" הוא  
מביא את הלשון "חכם וצדיק" ולאחר מכן  
הוא אומר "צדיק וחסיד".

זהו המשך אותו סיפור, באותו הקשר ממש,  
אך כשלא כותב בפירוש שמכה הלשון היא "צדיק  
וחסיד".

## היום כשלומדים

מה שקוראים  
פסיכולוגיה  
מדברים על  
טראומות – איך  
פעם אחת אבא  
או אמא נתנו מכה  
והיא השאירה לך  
פצע, טראומה  
לכל החיים, ר"ל.  
זה בדיוק ההיפך  
ממה שכתוב כאן

שהיא הפועלת שהכל יהיה טוב.  
זהו הסבר שונה לגמרי מהשמחה  
מתוך שפלות שיש בפרק כ"ו וגם  
מענין הנסיון שמודגש באגרת  
הקדש יא. כמה ששלשת הקטעים  
בתניא דומים, אותו נושא, כל  
אחד הוא עולם רגשי שלם בפני  
עצמו.

אחרי הלימוד בפנים, נמשיך  
להתבונן בכמה פירושים של  
הרביים, שמובאים בתניא עם  
ליקוט פירושים ומ"מ, על הקטע  
שעכשיו קראנו מאגרת כב:

## ב. ספר השיחות תש"ד: חסיד לא מכה

### צדיק – מכה, חסיד – לא מכה

הראשון הוא מספר השיחות תש"ד של  
הרבי הקודם. זהו סיפור של אבא חכם רחמן  
וצדיק ובן חכם – הרבי הריי"צ מספר כיצד  
לימד אותו אביו, הרבי הרש"ב, את הקטע הזה  
בתניא ודייק בלשונו הזהב של אדמו"ר הזקן.  
רואים כאן שהשפע בא לבן דרך התורה ודרך  
פנימיות התורה, כשהאבא לומד תניא עם הבן:  
כשלמד אתי הוד כ"ק אנמו"ר הרה"ק פרק  
זה בתניא דייק שבתחלה סדר הלשון הוא חכם  
וצדיק המכה את בנו, ולאחר מכן הוא מזכיר  
צדיק וחסיד וכו', והוד כ"ק אנמו"ר הרה"ק  
הסביר: צדיק עשוי לסטור וחסיד אינו עשוי  
לסטור.

יש ווארט של רבי נחמן – 'ילד מכים?!'. כאן  
אומר משהו דומה – צדיק שהוא חכם יכול לתת  
מכה, אבל צדיק שהוא חסיד לא מכה.

חסיד אומר מלה,

מה החסיד עושה? אם הוא לא נותן מכה,

<sup>1</sup> סה"ש תש"ד עמ' טו. בשיעור נלמד באידיש וכאן הובא  
ממהדורת לשה"ק (עמ' טו). יא

יא פ"ה (ונתבאר בארוכה בספר אמנות החינוך).

## ג. אור התורה: "חושך שבטו שונא בנו" דבורי מוסר – אבא הכלול באמא

יש גם קטע מאור התורה של הצמח צדק<sup>2</sup>: לקבל תוכחתו באהבה... וכמו אב רחמן חכם וצדיק המכה בנו: וכמ"ש ברבות ר"פ שמות שזיהו"ע חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר,

פסוק שכולנו זוכרים, וכאשר לומדים פסיכולוגיה של חינוך צריכים 'להתמודד' אתו. כאן הוא מצדיק את המוסר – "ואהבו שחרו מוסר"<sup>3</sup>, מדי שחר נותן לו מוסר. יתכנו גם דיבורי מוסר, אבל כאן בפשט מוסר לשון יסורים<sup>4</sup>, "שבטו". אנחנו תמיד דורשים "חושך שבטו שונא בנו" על חדש שבט בשנה. לפי האריז"ל לחדש שבט שייך שבט אשר, לשון אושר. מכאן אפשר ללמוד שכאשר לפעמים האדם מקבל פאטש מהאבא הרחמן, החכם והצדיק – מכה ב"שבטו" – עליו להיות מאושר (כמו שמוסבר בפרק כ"ו הפסוק "אשרי הגבר אשר תיסרונו י"ה"<sup>5</sup>).

כתוב "שמע בני מוסר אביך"<sup>6</sup> – כאן הפשט הוא מלים של מוסר שצריך לשמוע, לא מכות של מוסר. היה אפשר לומר גם שם שמוסר הוא מכה ולפרש "שמע" היינו כ'דערהער' (הבנה-שמיעה פנימית) – אם האבא נותן לך מכה תבין-תשמע אותה בפנימיות, תשמע את האהבה שבמכה. בכל אופן, ההמשך הוא "ואל תטש תורת אמך". כנראה שהצדיק החסיד, שלא נותן מכות – כמו שלמדנו – הוא בחינת "תורת אמך", שכולה מלה ולא מכה. זאת אומרת שהאבא האמתי

יב אוה"ת וארא ע' קכה.

יג משלי יג, כד.

יד ראה רש"י וראב"ע שם.

טו תהלים צד, יב.

טז משלי א, ח.

צריך לכלול גם את המדה של האמא. כתוב באריז"ל שאמא עילאה יותר גבוהה מאבא עילאה – כמו שכאן ה"צדיק וחסיד", שלא נותן מכה, ודאי יותר גבוה מה"חכם וצדיק" (חכם היינו אבא) שכן נותן מכה, אף על פי ש"חושך שבטו" הוא פסוק מפורש. אם כן, האבא האמתי צריך להיות אבא עילאה שכולל בעצמו גם את אמא עילאה.

### נס היסורים

בכל אופן, הצמח צדק חוזר לפשט, שהאבא נותן מוסר – יכול להיות מלה וגם שבט, "שבט מוסר"<sup>7</sup> שמכה, ואומר שהמכה מבטאת אהבה גדולה, אהבה נסית, של האבא לבן:

והוא ענין החסד שבגבורה או גבורה שבחסד לפעמים מסבירים כך ולפעמים כך – שניהם נכונים.

שיש בו פנימי' האהבה יותר מעצם החסד עד שמחמת האהבה הנפלאה משנה טבעו ואהבתו שבטבעו לבנו להראות לו דין וכעס וריחוק שזה נגד טבע האב לבנו יחידו, וכדי להיות שינוי הטבע מוכרח להיות מחמת עוצם אהבתו הנפלאה.

בגלל הקטע הזה אמרנו שיש כאן נס. התכללות שני ההפכים באה מהמדרגה של "נושא הפכים", מקום עצמי עם המון עוצמה טובה. מאותו מקום האבא משנה את טבע אהבתו לבנו יחידו. יש כאן כמובן קשר לנסיון העקדה, בו אברהם אבינו היה צריך לשנות את טבעו מן הקצה אל הקצה. כאן האבא, הקב"ה – "אבינו אב הרחמן" – משנה את טבעו, שינוי שלא יקרה אם לא מחמת "עוצם אהבתו הנפלאה". מאד חשוב להבין את הנס שיש ביסורים מהאבא. שוב, אם היסורים לא באים מהאבא, כל הענין לא שייך בכלל. עיקר החידוש של הקטע הזה בתניא הוא שהאבא הוא המייסר.

## ד. הרבי הרש"ב: עוצם פנימיות האהבה

אפשר להיות נקי!

נקרא עוד קטע של פירוש, מהרבי הרש"ב<sup>כ</sup>, שקצת מזכיר את לשון הצמח-צדק:

וכמו אב רחמן... ויתמתקו הגבורות בשרשן ויתבטלו נס"ו: מובן ע"פ כל הנ"ל דסיבת הדין הוא מעוצם פנימי האהבה דמשום זה מתלבש בלבוש הגבורה שהוא הכעס וההכאה שבזה רוחץ צואת הבן שמתקנו שלא יעשה דבר שיושפל בו,

ברחיצה האב לא רק מוריד מהבן את הלכלוך שעבה. תכלית הרחיצה היא לעשות אותו נקי גם במודעות – שירצה להשאר נקי ולא ירצה להתלכלך שוב. כנראה תוך כדי שהוא רוחץ אותו הוא מעביר לו את המסר – גם מוסר – כמה שפל לגריעותא שהוא מלוכלך בצואה. בכך שהוא רוחץ אותו הוא מראה לו קודם כל שיכול להיות בלי הצואה, יכול להיות נקי.

מכאן נקבל טוב טעם בכך ש"ג מדות הרחמים של ה' מסיימות ב"ונקה"<sup>כז</sup>, בנקיון. "ונקה" הוא המזל התחתון שמניק את אור אמא. לפי מה שאמרנו כרגע, אור אמא הוא הבנה, תובנה. סיום יג מדות הרחמים הוא התובנה שאני יכול להיות נקי, איני חייב להיות מלוכלך בצואה. תובנה זו מקבלים מהאב הרחמן שבכבודו ובעצמו יורד לרוחץ את הצואה שלי.

### גילוי תוקף האהבה

והבן חכם שמבין גודל אהבתו ית', וי"ל הכוונה שמבין שכל הגבורו ובכלל זה הוא כל ההעלמו והסתירים בו, מבין שאין זה גבורה ודין והעלם אמיתי ח"ו, אלא שזהו מצד האהבה... והבן חכם שמבין זאת ויבין יוקר האהבה הפנימי שמלוּבש בלבוש שהוא יותר מבחי' החסד המגולה שהוא חיצוני כו'...

שוב, הוא מדגיש שוב ושוב שהבן צריך להיות חכם. בן חכם מבין את עיקר החידוש באגרת כאן, ש"תוכחת מגלה מאהבה מסתרת"<sup>כח</sup> גדולה מ"אהבה המגלה", חסד מגולה לכתחילה (ואחרי הופך גם את ה"תוכחת מגלה" לאהבה מגולה – על אחת כמה וכמה). בהתחלה היה חסד מגולה, הכל טוב לך – בני חיי ומזוני, כולהו רויחי – ואתה יכול תוך כדי גם לפנות עורף, לא מפריע. עכשיו, כשהאבא, הבורא יתברך, רוצה שתפנה אליו פנים בפנים, הוא נותן לך מכה. המכה מזכירה לך ובאה ממקום הרבה יותר עמוק – חסד יותר עמוק מהסוכריה שנתן לך קודם, שהיתה חיצונית.

כשמתבונן בכך:

תתעורר בלבו ג"כ בחי' האהבה לאלקו' לקבל בשמחה ולעבוד את ה' גם בתוך כל ההעלמות צ"ל בבחי' אהבה לאלקות, האהבה הזו גורמת לגלגל שוב לחזור:

ואז גם ה' יתן הטוב ויהופך הקללה לברכה שיתגלה הפנימי שהוא בחי' תוקף האהבה וגילוי בחי' רב חסד דעתי כו'.

כאן נוסף חידוש: שרש התוקף (שנתן את המכה) הוא תמיד בעתיק – עתיק ותוקף הם לשון נופל על לשון. "אית חסד ואית חסד – אית חסד עולם" של ז"א "ואית רב חסד" דעתיק, כמוסבר היטב בעוד אגרת הקדש בתניא<sup>כט</sup>. מהמדרגה הזו, מדרגה של עצמות, מתהפכת הקללה לברכה (שהרי "לית שמאלא בהאי עתיקא, כולא ימינא"<sup>כצ</sup>), כמו שכתוב אצל בלעם – "ויהפך לך הוי' אלהיך את הקללה לברכה כי אהבך הוי' אלהיך"<sup>כד</sup>.

עד כאן למדנו, עם כמה פירושים, את אגרת כב.

כ משלי כז, ה.

כא תניא, אגה"ק י' וי"ג (ע"פ זהר ח"א ריט, א).

כב זהר ח"ג קכט, א. וראה שם רפט, א; ע"ח ש"ט (שבה"כ) פ"ז; ש"י"ב (עתיק) פ"ב.

כג דברים כג, ו.

יח ד"ה "אז תשמח" תרנ"ה.

יט שמות לד, ז.



## יראה מתוך אהבה

הם (גם) יראה, וצריך לקשר את ימי החול בשבת, שהיראה תהיה מתוך אהבה.

### יוסף ויהודה – שבת וחול

בחסידות יש ריבוי פירושים על יוסף ויהודה, וממילא על המפגש היחוד ביניהם בפרשתנו. לענייננו, מבואר<sup>1</sup> שיוסף הוא בחינת שבת ויהודה הוא ימי החול (יהודה הוא תפלת ימי החול ובשבת יש תפלת מוסף, לשון יוסף). מתבקש לחבר זאת עם דברי הנועם אלימלך, שהרי הוא מפרש את דברי יהודה "בי אדני" על הדין הנמצא בו שהוא לטובה, כמו עבודת היראה (ימי החול) שצריכה להיות מתוך אהבה (יום השבת).

כן מבואר שיוסף ויהודה הם ענג ורצון (שני פרצופי הכתר: 'עתיק יומין', תענוג; 'אריך אנפין', רצון), כאשר הרצון התקיף מתבטא ב'קבלת עול' של עבודת העבד – כדברי יהודה ליוסף שהוא המתאים ביותר להיות עבד. יוסף הוא תענוג, "מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים"<sup>2</sup>, המשנה למלך שלא חסר דבר, ויהודה הוא "חולת אהבה"<sup>3</sup>, חש את הצער ומתחנן מן המיצר (כאשר בכל אחד יש מעלה שאין בשני). וכן ביחס לשבת וחול: שבת היא עבודת ה' ב"ענג שבת", ובימי החול יש עבודה מתוך צער (כאשר

"ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני"<sup>4</sup>. הנועם אלימלך מקדים לפרש עניין יסודי במדת האהבה והיראה: שרש האהבה והיראה הוא אצל הקב"ה עצמו. האהבה היא עצמית, הקב"ה אוהב את בריותיו ורוצה להיטיב להם. לעומת זאת, היראה היא מה שהקב"ה ירא כביכול, חושש, שהאדם יחטא ולא יוכל לקבל את האהבה – ונמצא שהיראה היא רק מתוך אהבה. וכן בנוגע לדינים עונשים שמביא ה' על האדם, "וכיראתך עברתך [כעס של עונש]"<sup>5</sup> – העונש נובע מאהבה, כדי להיטיב לאדם באחריתו. וזהו "בי אדני" – אדני לשון דין (שייך לשם הקדוש אדני), יש בי דינים אבל הם לטובתי.

והעיקר בעבודה: האדם צריך להדבק במדותיו של הקב"ה ("והלכת בדרכיו"<sup>6</sup>), דהיינו שמדת היראה שלו תהיה רק מתוך אהבה – לירא מפירו, מקלקול באהבת ה', יראה שלא לנתק את חבלי עבודת האהבה! ומבאר שהיראה שייכת רק ממה שאדם רואה (יראה אותיות ראה), אבל אהבה שייכת גם במה שאינו נראה כלל אלא רק מצויר במחשבת הלב. לכן אפשר לאהוב את ה' בעבודת אהבה, אבל יראה אמיתית היא רק שלא תפסק האהבה. וממשיך שיום השבת הוא רק אהבה וימי החול

נערך לפי שיעור ד' טבת תשע"ג, ע"י יוסף פלאי.

א בראשית מד, יח.

ב תהלים צ, יא.

ג דברים כח, ט.

ד ראה שפת אמת פרשתנו (בכ"מ).

ה שה"ש ז, ז.

ו שם ב, ה.

ובלי שתיהן אי אפשר לעוף!

אכן, יש שני סוגי יראה. הנועם אלימלך מדבר על יראת חטא (שגם היא למעלה מיראת העונש כמובן), ואומר שעיקרה הוא יראה שלא תתנתק האהבה, וממילא בשבת – כאשר אור האהבה מציף את הכל בענג שבת – היראה הזו אינה מורגשת, היא בטלה "כשרגא בטיהרא"<sup>טז</sup> (– נר בצהרים). אבל יש יראה אחרת, יראה עילאה הנקראת יראת-בשת, 'בטול במציאות'. כך מבואר<sup>יז</sup> שיוסף ויהודה הם שתי מדרגות של בטול: העבודה של יהודה היא 'בטול היש' (והוא שעושה את הברור הראשון של ימי החול), דהיינו להרגיש את האין האלוקי זורם לתוכי ומהווה אותי אבל אני והאין עדיין שני דברים שונים; ואילו עבודת יוסף היא בטול במציאות, האין האלקי הוא **אני** עצמי (וזה הברור השני שעושה יוסף), כאשר האדם עולה ונכלל בעולם האצילות האלקי (לעומת יהודה הנמצא בעולם הבריאה, בו מתחילה מודעות נפרדת).

והנה כתוב שאחד מצירופי המלה **בראשית** הוא **ירא שבת**<sup>יח</sup> – זו היראה של בטול במציאות, יראה של בושה עליונה מעצם הרגשת הנוכחות האלקית. המלה **שבת** בשינוי צירוף היא **בשת**, כך שבראשית גם צירוף אותיות **ירא בשת**<sup>יט</sup>. אם כן, בשבת הכל באמת מלא באור של אהבה, אבל בתוך האהבה יש נקודה עצמית של יראת בשת. אפשר להמחיש זאת בדמות של צדיק כמו הבעל שם טוב – כולו אומר אהבה ומקדין אהבה (אהבת ה' ואהבת ישראל), אך בתוך האהבה יש בו נקודה עצמית של יראה עילאה המקרינה גם **היא על כל הסביבה**.

טז חולין ס, ב.

יז ראה במה שנסמן לעיל הערה יב.

יח הקדמת תקו"ז ה, ב; יב, א ובכ"מ.

יט תקו"ז תקון כח.

"לפום צערא אגרא"<sup>י</sup>, ו"מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת"<sup>יא</sup>. יוסף, שבת, הוא עבודת ה' בזמן הגאולה והמקדש, "יום שכולו שבת"<sup>יב</sup>, ויהודה, ימי החול, הוא עבודת ה' בזמן הגלות כאשר "אני ישנה [בגלותא] ולבי ער"<sup>יג</sup> ונדרשת עבודה במסירות נפש. בימי החול יש את עבודת הברורים, זו עבודת יהודה ואחיו לעשות 'ברור א', ואילו בשבת (שאז בורר אסור) נעשה 'ברור ב' על ידי יוסף<sup>יד</sup>.

לפי זה, "ויגש אליו יהודה" פירושו שעבודת היראה, ימי החול, ניגשת ומתחברת לעבודת האהבה, שבת. שבת כולה אהבה וחסד ("וכל דינין מתעברין מינה"<sup>טו</sup>), הכל "אור כי טוב"<sup>טז</sup> (**שבת** = 702, **אור** = 207, היפוך ספרות, השבת משקפת את האור האלקי) – אך גם היראה בימי החול צריכה להיות מתוך אהבה. וביחס בין יהודה ויוסף: ליהודה יש צער ועימות במציאות התחתונה, וממילא הוא מלא יראה, אבל היראה היא תוצאה של האהבה.

## התכללות האהבה והיראה

מדברי הנועם אלימלך אפשר לחשוב שבשבת אין יראה כלל. אך אנו יודעים שיראה ואהבה הולכות תמיד יחד, כמבואר שיראה ואהבה הן "תרין גדפין"<sup>טז</sup>, שתי כנפים של העוף,

ז אבות פ"ה מכ"ב.

ח ע"ז ג, א.

ט תמיד פ"ז מ"ד.

י זהר ח"ג צה, א.

יא שה"ש ה, ב.

יב ראה מאמר ד"ה "והנה אנחנו מאלמים" בתו"א וישב (כח, א ואילך) ובתו"ח שם (רד, ג ואילך) ובהנסמן בתחלת המאמר שם.

יג זהר ח"ב קלה, ב (מופיע בסידור ב"כגונא" הנאמר בערב שבת).

יד בראשית א, ד.

טו תקו"ז מח (פב, ב); תניא פמ"א.



## זהב שלמה

ביאורים בפירוש רש"י | פרשת ויגש

# התגלות יוסף

### איפוק וגילוי

[מה, א] וְלֹא יָכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנְּצָבִים עָלָיו וַיִּקְרָא הוֹצִיאֵנוּ כָּל אִישׁ מֵעַלְיָ וְלֹא עָמַד אִישׁ אֵתוֹ בְּהִתְנַדַּע יוֹסֵף אֶל אֶחָיו.

**ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים לא** היה יכול לסבול שיהיו מצרים נצבים עליו ושומעין שאחיו מתביישין בהודעו להם.

השורש אפק כתוב כבר בפרשת מקץ, לאחר שיוסף ראה את בנימין ובכה בחדר, "וירחץ פניו ויצא ויתאפק ויאמר שימו לחם", ופירש רש"י שם "ויתאפק, נתאמץ", דהיינו התאמץ שלא לבכות<sup>א</sup> ושלא לגלות את רחמיו כלפי בנימין (כמו בפסוק "המון מעיך ורחמין עלי התאפקו"<sup>ב</sup>). לפי זה היה אפשר לפרש בפסוק שלנו "ולא יכל יוסף להתאפק" – שלא היה יכול עוד להתאמץ ולהתחזק שלא לבכות ושלא לגלות את עצמו, וכך באמת פירשו כמה מפרשים<sup>ג</sup>. אבל רש"י לא רצה לפרש כך, כיון שלפי זה אין קישור טוב למלים "לכל הנצבים עליו" (וכל המשך הפסוק).

לכן מפרש ש"להתאפק" כאן פירושו לסבול (גם זו פעולה הבאה על ידי מאמץ של התגברות על הטבע), דהיינו, לא היה יכול לסבול את הבושה

שתהיה לאחיו אם המצרים יהיו נוכחים כשהוא יוודע להם (או: לא יכול לסבול את המציאות שהמצרים נצבים עליו כשהוא מתוודע לאחיו<sup>ד</sup>). כך הבינו רוב מפרשי רש"י<sup>ה</sup>.

אך הלבוש כתב שאין כוונת רש"י לפרש את המלה "להתאפק", שכבר פירש אותה בפרשת מקץ, וכן הפירוש כאן שלא יכל להתאפק מלגלות עצמו (כשאר המפרשים), אלא רש"י בא לפרש את הענין, שעד עכשיו התאפק יוסף מלהתגלות כי לא יכל לסבול שאחיו יתביישו בפני אחרים, ועכשיו שלא יכל להתאפק והוצרך להתגלות לכן הוציא את המצרים מעליו.

אם כן, לפי ההבנה הרגילה ברש"י (לא כלבוש), מה ש"לא יכל יוסף להתאפק" אינו הטעם להתגלות יוסף לאחיו כעת, אלא רק הטעם לכך שהוציא את המצרים מלפניו. ולפי זה אפשר לפרש שעצם ההתגלות בשלב זה היתה מתוכננת מראש על ידי יוסף (לאחר שיהודה הביע את נכונותו להיות עבד במקום בנימין, ובכך התברר שעשה תשובה על ההתנכרות ליוסף). אך לפי שאר המפרשים (והבנת הלבוש ברש"י) מה ש"לא יכל יוסף להתאפק" הוא הטעם למה שהתגלה עכשיו, דהיינו שלא היה יכול להתאפק עוד לאחר כל דברי יהודה אליו

מעובד מתוך ספרי וישעורי הרב שליט"א, על ידי יוסף פלאי. א כפירוש שכל טוב ורד"ק שם.

ב ישעיה סג, טו. ופירש במצודת דוד: "מה שבימים הראשונים היו מעיך הומים עלי ורחמת אותי הנה עתה התחזקו אלי כי אמצת לבבך ומאנת לרחם".

ג ראה רשב"ם, ראב"ע, בכור שור, ועוד.

ד ופירוש "ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים" היינו לא יכל לסבול לפניו את כל הנצבים, או שהלמ"ד של "לכל" יתירה – באר יצחק.

ה ר"א"ם, גור אריה, ועוד (כל אחד בסגנונו).

"אחישה" בעקבות דברי יהודה. אך באמת יש דרך אמצעית (כפשט הפסוק בנביא), בתוך "בעתה" יש "אחישה", ומסתבר שגם כאן זו הכוונה: כאשר מגיע הזמן, "בעתה", אז כבר "לא יכל יוסף להתאפק" והגילוי נעשה חיש מה. שמירת הברית של יוסף נמשלה לקשת, "ותשב באיתן קשתו"<sup>ט</sup> ופירש רש"י "ורבותינו דרשו על כבישת יצרו באשת אדוניו, וקראו קשת על שם שהזרע יורה כחץ". אמנות הירי בקשת היא לדורך היטב, להמתין בסבלנות ולהתאפק בחוזק ("באיתן") עד הרגע הנכון, ואז לשחרר את החץ אל היעד. ה'משחק' בין "ויתאפק" ובין "לא יכל יוסף להתאפק" הוא הסוד של "זריות במתינות"<sup>ט</sup> (מיסודות תורת הבעל שם טוב), להמתין באיפוק עד הרגע הנכון ואז להזדרז בשעת מעשה ולהוציא-להפיק<sup>ב</sup> (וכן ביחוד בין איש ואשה, האיש צריך לדעת להתאפק עד הרגע הנכון, להתאים את עצמו לקצב של האשה כ"מי השלח ההלכים לאט"<sup>ג</sup>, עד לרגע הנכון שאז "עד מהרה ירוץ דברו"<sup>ד</sup>).

ומה שיוסף לא יכל לסבול שהמצרים יהיו נוכחים, וקרא "הוציאו כל איש מעלי", הוא רמז מובהק לצניעות בשעת היחוד, וכן ליחוד הצנוע של קוב"ה וכנסת ישראל (כמפורש בזהר<sup>טו</sup>). "ולא יכל" כתוב שתי פעמים בתורה, כאן ובסוף ספר שמות "ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן"<sup>טז</sup>. משה הוא הממשיך של יוסף, "ויקח משה את עצמות יוסף עמו"<sup>יז</sup>, וכן

והזכרת צערו של אביו, ויתכן שלולא זה עדיין לא היה מתגלה אלא ממשיך את הבידור-המבחן של האחים (על די שבנימין לבדו ישאר אצלו). בפנימיות, עניין ההתאפקות אצל יוסף הצדיק נוגע למדתו המיוחדת, "צדיק יסוד עולם". תיקון היסוד הוא שמירת הברית בהתאפקות עד הרגע הנכון מחד, וההתקשרות בזמן הנכון מאידך, מתוך דחף עצום להשפיע ולהתגלות (דחף המופיע בצורה לא מתוקנת באימפולסיביות שלילית). המפגש בין יוסף לאחיו הוא בחינה של יחוד וזיווג – ובפרט המפגש של יוסף ויהודה, "ויגש אליו יהודה", כאשר יוסף הוא היסוד, הזכר-המשפיע (כרמוז ברש"י להלן שיוסף "הראה להם שהוא מהול", ברית המילה), ויהודה הוא המלכות, הנוקבא-המקבל, וממילא זהו גם משל לחיבור קוב"ה (יוסף הצדיק הדומה לבוראו) וכנסת ישראל (יהודה). עד עתה, יוסף התאפק שלא להתגלות ולא להראות את בכייתו (הבכי הוא סמל של זיווג, טיפות היוצאות מן הגוף). אך כעת, כאשר הגיע הזמן הנכון, אז לא יכול יוסף להתאפק עוד ומיד נעשה המפגש המיוחד עם האחים. אלא שבזה יש שתי אפשרויות: או שהכל היה 'בשליטה מלאה' של יוסף, שלא התגלה אלא ברגע שראה לנכון, או שהגילוי הוקדם בעקבות דברי יהודה והתעוררות רחמיו של יוסף עד שלא יכל להתאפק, בחינת אתערותא דלתתא שממהרת את הגילוי. שתי אפשרויות אלו מתאימות ל"בעתה אחישה"<sup>ח</sup> – או שהגאולה הגילוי באה "בעתה", לפי התכנון של יוסף, או

ט בראשית מט, כד.

י וראה באריכות במאמר 'ללמד בני יהודה קשת' בספר רוחו של משיח.

יא הוספות לכתר שם טוב (קה"ת הוצאה שלישית), רה. מבואר בספר מודעות טבעית, מאמר 'בכל לבי דרשתי'.

יב ראה הכתב והקבלה כאן שמפרש להתאפק מלשון להוציא.

יג לפי ישעיה ח, ו.

יד תהלים קמז, טו. כמבואר בשכינה ביניהם פ"ז. י"ן משמח ח"ה בתורה 'לשחות נגד הזרם'.

טו זהר ח"א רח, א.

טז שמות מ, לה.

יז שמות יג, יט.

ו ילק"ש רמז קנא "כיון שהגידו לו צערו של אביו מיד ולא יכל יוסף להתאפק". ובכבוד שור "ולא יכל יוסף להתאפק, מלכות ומלהגלות להם עצמו, כי לא מצא מענה והכיר דברי אמת [כי] מצטער אביו יותר מדאי".

ז ראה בכיוון זה: משך חכמה כאן. פרי צדיק (אות ח) "היינו שמצדו רצה להתאפק עוד עד שישבו באמת ויתקנו שורש הקלקול ויהיה גמר התיקון על ידו שיהיה משיח בן יוסף אך לא יכול להתאפק וגו'". וכיוצא בזה בשם משמואל פרשת תרע"ז, עיי"ש.

ח ישעיה ס, כב. וראה באורך בספר בעתה אחישה ובספר עמודיה שבעה כאן.

הזכיר את שמו ואת המכירה, ומה צריך יותר? ופירש הרא"ם: המילה לבד ולשון הקדש לבד אינן הוכחה, אך צירוף שתיהן יחד הוא ראיה, כי בני ארץ כנען המדברים בלשון הקדש אינם נימולים, ובני האומות הנימולים אינם מדברים בלשון הקדש. ואע"פ שכל המצרים נמולו בפקודת יוסף, כדברי רש"י בפרשת מקץ, זה רק למי שהוכרח לקנות אוכל ולא לשליט עצמו (ועוד, הוא זה שגזר על המילה)<sup>כב</sup>. והוסיף הגור אדיה: הלשון והמילה הם "הכרה עצמית" באדם, מה שאין כן סיפור המאורעות והמקרים של האדם הוא סימן חיצוני (כמו שבבגדים "חיישינן לשאלה"<sup>כג</sup>), ולכן מה שאמר "אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי" אינו הוכחה גמורה. והמתנות כהונה<sup>כד</sup> פירש "אע"פ שבארץ כנען היו מדברים בלשון עברי לא היה שפתם ברור וטהור בפיהם כמו בפי עם קדש שלהם נתייחד לשון קדש וכמו שאמר<sup>כה</sup> גבי בלעם גוי אע"פ שמסיה בלשון קדש לשונו סרוח".

בפנימיות, שני הדברים שיוסף הראה לאחיו, ברית המילה והדבור בלשון הקדש, הם אותו ענין, שניהם נקראים ברית, "ברית הלשון וברית המעור"<sup>כז</sup> המכוונות זו כנגד זו, וכמו שמבאר רבי נחמן (בהקשר לעניינינו) "תיקון הברית ושלימות לשון הקודש הם תלויים זה בזה"<sup>כח</sup> (ואילו בלעם שמקולקל בבריתו גם לשונו סרוח). לשון הקדש אינה רק סימן על זהותו של יוסף, אלא תיאור עצמי שלו, וכן אחד הדברים שבזכותם נגאלו ישראל ממצרים הוא "שלא שינו את לשונם" (כמו שנלמד גם מכאן)<sup>כט</sup>. מה שיוסף מדבר אל

כא ובדבק טוב פירש כך את קישור דברי רש"י "הנה עיניכם ראות בכבודי", שאני עשיר ולא הוצרכתי לימול, ובכל זאת אני נימול וזו ראיה שאני יוסף.

כב לפי בבא מציעא כז, ב.

כג על בראשית רבה צג, י. וראה באריכות שו"ת מבשר טוב (אייזיקזאהן) י"ד ס" עב.

כד במדבר רבה כ, יד.

כה ספר יצירה פ"א מ"ב. ראה בספר רפואה שלמה פ"ב.

כו לקוטי מוהר"ן תורה יט אות ג, עיי"ש. וראה פנים יפות ודגל מחנה אפרים כאן.

כז ויקרא רבה לב, ה.

משה 'התאפק' עד שהסתלק הענן כמו שפירש רש"י שם "נסתלק הענן, נכנס ומדבר עמו"<sup>ל</sup>. לאחר ההעלם של התאפקות יוסף, מגיע הגילוי "אני יוסף" – המקביל לגילוי של "אנכי הוי'" במתן תורה, גילוי שנעשה על ידי משה רבינו<sup>ט</sup>.

## הילה ולשון הקדש

[מה, יב] וְהָיָה עֵינֵיכֶם רְאוּת וְעֵינֵי אָחִי בְנֵימִן כִּי פִי הַמְדַבֵּר אֲלֵיכֶם.

**והנה עיניכם רואות בכבודי ושאני אחיכם** שהרי אני מהול ככם. ועוד כי פי המדבר אליכם בלשון הקודש.

יוסף בא לאמת את המסר שלו לאביו שיכלכל אותו במצרים. ולזה אומר "והנה עיניכם רואות בכבודי", שאני אדון למצרים (ויכול לכלכלו). ודבר נוסף ש"עיניכם רואות" הוא "שאני אחיכם, שהרי אני מהול ככם" – ההוכחה ש"אני אחיכם" היא בברית המילה, כמו שפירש רש"י לעיל "גשו נא אלי... הראה להם שהוא מהול". ומה שכתוב "כי פי המדבר אליכם" הוא דבר נוסף (ולא נמשך ל"עיניכם ראות"), הוכחה נוספת שהוא אחיהם ממה שהוא מדבר בלשון הקדש.

ופירוש "כי פי המדבר אליכם", שעד עתה היה מדבר עמם על ידי מתורגמן, כמו שנאמר "והם לא ידעו כי שמע יוסף כי המליץ בינותם"<sup>כ</sup>, וכעת החל לדבר עמם בפיו, בצורה ישירה, בלשון הקדש. וכן תרגם אונקלוס "ארי בלישנכון אנא ממליל עמכון" (ובת"י "בלישן בית קודשא").

וכן פירשו עוד מפרשים. אך הרמב"ן הקשה: הרי לשון הקדש היא לשון ארץ כנען וודאי רבים במצרים ידעו אותה, ואין בזה הוכחה (ועוד, ודאי היו במצרים אנשים היודעים לשון הקדש כמו "המליץ"). ועוד הקשו, מה ההוכחה מהמילה, הרי גם הישמעאלים ובני קטורה נימולים! ועוד טען הרמב"ן, הראיה הגדולה ביותר היא מה שיוסף

יח וראה שעשעים יום יום לפרשת שמות (עמ' שפ).

יט וראה לחיות עם הזמן פרשת פקודי אות ג.

כ לעיל מב, כג.



עיניכם רואות", כעת כשאתם רואים את פני אתם מזהים אותי, ועוד "כי פי המדבר אליכם", כשאני מדבר אליכם בלשון הקדש אתם יכולים גם לזהות את קולי (ולכן נאמר "המדבר" בה"א הידיעה, על ידי פי המדבר תכירו אותי).

ובספר פרי הארץ פירש בעומק: יוסף הראה לאחיו שהוא שומר הברית, לא רק מילה חיצונית כמו אחרים שנימולים, וכן סוד "לשון הקדש" הוא שרש האותיות למעלה, שכל המציאות יונקת מצירופי האותיות<sup>לא</sup>. "זוהו דברי יוסף הצדיק עיניכם הרואות שאני מהול ככם, ככם דייקא ולא כערבי מהול ופגום בברית, 'כי פי המדבר אליכם' שהיה הנהגתו על דרך לשון הקדש [כלומר בהתקשרות לשרש המציאות בעולמות] שכן קיבל מאבותיו הקדושים"<sup>לב</sup>.

לא כמבואר בשער היחוד והאמונה בתניא. לב וראה שם ש"הנהגת לשון הקדש" היא גם כאשר מדבר בפועל בשפה אחרת.

אחיו בלשון הקדש בלי אמצעי, זו מעלת לשון הקדש ביחס בין ישראל לקב"ה: תקשורת ישירה לאביהם שבשמים, "ורוממתנו מכל הלשונות"<sup>כח</sup>. ובספר רב ייביכט פירש דברי רש"י (לאחר כמה קושיות) בדרך יפה: אם האחים היו מביטים ביוסף היו מזהים אותו, שהרי יוסף היה דומה לאביו, כמו שפירש רש"י בפרשת וישב "בן זקנים, שהיה זיו איקונין שלו דומה לו" (ואע"פ שהניחוהו בלא חתימת זקן, כפירוש רש"י בפרשת מקץ, היו יכולים להכירו שהרי עכשיו בהיותו עם זקן היה דומה לאביו!), אלא שהאחים לא הסתכלו בפניו כי אסור להסתכל בפני אדם רשע. ועדיין היו יכולים להכירו בקולו, "טביעות עינא דקלא"<sup>ל</sup>, אלא שכיון שדיבר בלשון מצרית גם הקול היה שונה. וזה מה שאומר יוסף "והנה

כח ראה עמודיה שבעה כאן.

כט לרבי יעקב יוסף מאוסטרהא, תלמיד הרב המגיד ממעזריטש. לכל זה ראה שיעור ש"ק פרשת מקץ תשע"ז.

ל גיטין כג, א.



## להתקרב לצדיק

"יוגש אליו יהודה" – יהודה הוא כל אחד ואחת מאתנו, והוא נוגש אל יוסף הצדיק. פרשת יוגש היא זמן מסוגל לכל יהודי להתקרב אל הנקודה הפנימית של הצדיק, ללא שום אמצעי, ואז הצדיק מתגלה אליו. והרמז: אליו במילוי, **אלף למד יוד וו = אני יוסף**, בזכות "יוגש אליו" מגיעים ל"אני יוסף".

[שיעור ד' טבת תשע"ג]



## הסיפור החסידי

רבי רפאל מברשיד | איש האמת

רבי רפאל בערטשטער מברשיד נולד בשנת תקי"א לרבי יעקב יאקיל ופייגל. רבי רפאל התייתם מהוריו בשנת תקכ"ו, בהיותו בן 15 בלבד, וכדי להתפרנס עבד כעוזר-למלמד בעיר הולדתו. כשבגר סייע לו המלמד לנסוע לברדיטשוב ללמוד שם בישיבה, ולאחר מספר שנים אף השיא אותו לבתו. לאחר נישואיו נסע בעצת אחד מידידיו לקוריץ, שם היה לתלמידו המובהק של רבי פינחס מקוריץ. רבי רפאל נודע במידת האמת שלו, בענוותנותו וסבלנותו, ובחיבתו למצוות ציטית. רבו, רבי פינחס, אמר עליו: "הקב"ה יחזיק לי טובה שנתתי לו רפאלי"ק כזה". לאחר פטירת רבי פינחס סירב לשבת על כס האדמו"רות, ובמקום זאת נהג לנסוע לצדיקי דורו כרבי זאב וולף מז'יטומיר ורבי ישראל מרוז'ין. עם זאת, נתאגדו סביבו רבים מתלמידי רבו ואמרות מפיו נרשמו על ידם. נפטר בעיירה טראשטשע בט"ו בטבת ה'תקפ"ז, ושם נטמן.

רבנו של עולם, הריני מוחל על ברכת רבי! בקש הצדיק מבני משפחתו להכניס ערימת תבן אל חדרו ופיזרה על הרצפה, ובשכבו עליה אמר: רבנו של עולם, אין ברצוני לחיות עם שקר בפי. קחני מן העולם ואפטר מן הדין. באותו לילה, ליל ט"ז טבת תקפ"ז, עלה רבי רפאל בסערה השמימה.

תכונתו הבולטת של רבי רפאל, סביבה נסוב הסיפור, היא אהבת האמת היוקדת שלו. שקר היה בעיניו גרוע ממוות. פעם, כששמע אחד מילדיו מוציא מפיו דבר שקר, הזדעזע עד כדי כך שנהג בו כדן משתמד וישב עליו שבעת ימי אבלות. מדה זו קיבל רבי רפאל מדבו, רבי פינחס מקוריץ, שהעיד על עצמו כי עבד עשרים ואחת שנה על הוצאת השקר מליבו והכנסת האמת לשם.

והנה, באופן מפתיע, מתייחס הצמח צדק לרבי פינחס דווקא כמצטיין במידת שפלותו, ומצהיר כי ממנו למד סבו רבי שניאור זלמן את מדת השפלות. גם רבי רפאל עצמו נהג לומר כי "כשם שרוצה אדם בחיים, כך עליו לרצות

מעשה ביהודי אחד מבני עירו של רבי רפאל, שנתפס על ידי הרשויות וגזר דין מוות ריחף על ראשו. בני משפחתו הלכו ובכו לפני השופטים, ואלו אמרו: אם יסכימו רבי רפאל מברשיד ורבי משה צבי מסוואראן להישבע שיהודי זה אכן חף מפשע, אזי ינוקה היהודי מכל הרשעותיו.

מפאת פיקוח נפש הלך הרב מסוואראן ונשבע על חפותו של היהודי, וברר את מילותיו בכדי לא לומר שקר של ממש.

אך הרב מברשיד נבוך, מה יעשה? אם לא ילך להעיד – הרי הוא מוסר יהודי למיתה, אם ילך להעיד – הלא יצטרך לשקר, והוא מעולם לא הוציא שקר מפיו.

באותה עת היה רבי רפאל זקן מופלג אך בריא, בברכת רבו רבי פינחס מקוריץ שיאריך ימים עד ביאת המשיח. מספרים, כי בזקנותו החלו לצמוח בפיו שיניים חדשות... בלילה שלפני המשפט, בכה רבינו לפני הקב"ה באומרו:

התנהגת ברבינות?! לא יהיה לי מה לענות... מהו הקשר בין מידות אלה, שגרם לשני אנשי האמת להצטיין דווקא בשפלות? יש החושבים, כי בכדי להיות עניו ושפל על האדם להתכחש למעלותיו ויכולותיו ולמעשה לשקר לעצמו כדי לחוש נחות וגרוע. אך השפלות קשורה קשר הדוק באמת, מפני שאין שקר גדול מן הגאווה. אף אם הגאה הינו אדם 'גדול' המתגאה במעלותיו האמיתיות, בכל זאת נשכחה ממנו האמת היסודית כי מקורן של אלה במתנת שמיים.

זהו פירוש דברי הזוהר, "מאן דאיהו רב, איהו זעיר". הגדול בעיני עצמו, קטן בעיני ה' מפאת ריחוקו מן האמת, חותמו של הקדוש ברוך הוא. הרי מטבע העולם הוא, שדבר גדול אך רחוק, נראה קטן בעיני המתבונן בו. כמובן שכך הוא גם להיפך, אדם המכיר בשפלותו קרוב אל האמת וגדול בעיני ה', אף אם מצד עצמו הוא קטן: "מאן דאיהו זעיר, איהו רב". הקטן בעיני עצמו גדול בעיני ה', אך למעלה ממנו הוא האדם הגדול באמת ושפל בעיני עצמו. אם האדם המכיר בקטנותו אוחו במידת האמת, הרי שהגדול שלמרות גדלותו מכיר את חסרונותיו ויודע להכיר טובה על מעלותיו, אוחו במידת האמת לאמיתו, האמת האלוקית עצמה.

להיות שפל".

מסופר, כי בערב יום הכיפורים לאחר חצות, כשהיה הצדיק בדרכו מן המקווה לבית הכנסת, פנה לרבי רפאל יהודי כפרי וביקש להתיעץ איתו בשאלה דחופה: עיזו חדלו לאכול כבר כמה ימים, והן הולכות ודלות... ענה לו רבי רפאל בשלווה: ערב בתבן שאתה מגיש אל העיזים מעט מים ודייסה, וכשיאכלו העיזים את הדייסה יאכלו ממילא את התבן.

הודה הכפרי לרבי והלך לדרכו בשמחה, ותלמידיו של רבי רפאל, שעמדו סביבו, תמחו: לא יכל הרבי לדחות אותן למוצאי היום? ענה להם רבי רפאל: באגרת הרמב"ן הידועה מדריך הוא את בנו "לדבר כל דברך בנחת, לכל אדם ובכל עת". לכל אדם – אפילו לכפרי פשוט, ובכל עת – אפילו בערב יום כיפור.

שפלותו של רבי רפאל משתקפת היטב גם מאמרה שהשמיע בסוף ימיו: כאשר ישאלו אותי בבית דין של מעלה למה לא למדתי, אומר שלא היה לי ראש טוב; כאשר ישאלו למה לא התפללתי, אומר שלא היה לי כח הריכוז; גם כשישאלו אותי למה לא עשיתי צדקה, מצוות ומעשים טובים, אומר שהייתי עני ולא היה לי כסף. אבל כאשר ישאלו אותי: אם כן, למה



## אין יאוש

בעל 'מי השילוח' מפרש שתכונת ה'תקיפות', העזות, שייכת לשבט יהודה. אחרי הנפילה שהיתה ליהודה, בדרך הטבע מתייאשים, אבל יהודה אומר "אין יאוש בעולם כלל". גם לאחר החטא והנפילה, כשנדמה שאין תקוה כלל, הוא מתגבר וקם. מי שמתגבר גם במציאות של "מקרה אבוד" מתגלה לבסוף כשורש מלך המשיח, **משיח - מקרה אבוד**.

[שיעור ד' טבת תשע"ג]

## מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

### אהבה למעלה ולמטה

אני מרגיש שכל האהבה שלי וכל הרצון שלי נמצאים למעלה עם ה' יתברך, וקצת קשה לי 'להוריד' את האהבה הזו לעולם הזה ולתרגם אותה באופן מעשי כלפי הסובבים אותי בלי להרגיש ש'פגעתי' ו'פגמתי' באהבה הזו. איך אפשר לעשות זאת באופן נכון?

#### מענה:

בכל יהודי יש "חלק אלוה ממעל ממש" (כפי שלמדנו בתניא היומי לא מזמן), כשאוהבים את הכל (ה') אוהבים את החלק (כל יהודי ויהודי) וכשאוהבים את החלק אוהבים את הכל (וכפי שלימד הבעל שם טוב ש"התופס בחלק מן העצם תופס בכולו").

### ביטול אנרגיות שליליות

מאז שנישאתי שנית (אחרי גירושין) ונכנסנו לבית חדש, קורים לנו דברים לא־רצויים, בכל מיני מישורים. ההרגשה היא שיש עלינו קללה (וכך גם אמר לי מישהו שהתייעצתי איתו). כיצד אנחנו יכולים להסיר את הקללה?

#### מענה:

הדרך היחידה להתגבר על אנרגיות שליליות (אין לקרוא לזה 'קללה') ולבטלן, היא על ידי הגברת אנרגיה חיובית. כידוע שאור דוחה את החשך וטוב דוחה את הרע. כמובן, אין אור וטוב כמו האור והטוב שבתורתנו הקדושה, לכן עליכם לקבל על עצמכם

בתוקף ובשמחה שהבית החדש, הגשמי כמו גם הרוחני, יהיה מיוסד על חיזוק הקשר עם הקב"ה דרך התורה ומצוותיה, בשמירת שבתות וימים טובים בדקדוק, כשרות המטבח, הנחת תפילין, לימוד תורה ומה טוב גם לארח בבית שיעור תורה שבועי בחבורה. באופן כזה, בלי שום ספק, כל האנרגיות השליליות תעלמנה כלא היו.

[כמובן וכפשוט, עוד לפני כל העצות הללו, יש לוודא שלא נשאר חובות מהגירושין – שכל מה ששייך לגרושתך הוחזר לה ושכל ההתחייבויות כלפיה קוימו במלואן]. בשרו בשורות טובות בקרוב ממש.



# אנכי והילדים

## המורה לילדי ישראל

# אנכי והילדים

## המורה לילדי ישראל

תמימה, ואז מגיח לפתע שטף מים אדיר שמתגלגל במהירות במוךדות הנחל וסוחף עמו בעצמה רבה כל מה שנקרה בדרך – סלעים, ענפי עצים ואפילו מכוניות וחלקי כביש.

הסכנה פה כפולה: עצמת הסחף פה גדולה, עד שברב המקרים אדם שנקלע אליה לא מצליח לעמד פנגדה או להחליץ ממנה בכוחות עצמו, ובדרך כלל מסתים הדבר באסון. אבל זהו החלק הקל, שכן שטפון משתייך לסוג הסכנות שיש בהן הטעיה. הגשם יורד לו החק, בהרים, בעוד המדבר הצחיח לא מראה שום אות סכנה. משום שאדמת המדבר אינה סופגת את מי הגשמים הזורמים אליה, מתגלגלים להם המים בערוצי הנחלים ונצברים לכמות הגונה, הגורמת להם לתפס תאוצה רבה. ההטעיה מתגלה לאדם שבשטח רק באשר המים מגיחים בפעל, ללא התראה מקדמת, ואז הזמן שנותר לו להמלט – קצר ביותר.

אכן, מי שמתעדין מראש בתחזית

”תש, אפני דקתאק?”  
 ”כרע, כן אפני דקתאק?”  
 ”דמא?”

”כי יל מנכס אפני אפני, דא אפני דקתאק...”



המפגש בין יוסף לאחיו הוא אחד הארועים המרגשים ביותר בתורה. שיא המפגש הוא הדו-שיח בין יהודה ליוסף. בספרי הקבלה והחסידות מספר פי מפגש זה הוא חבור בין ספירת היסוד וספירת המלכות, אבל לפני זה נצטרך לשמע כמה הקדמות...

### כאשר יוסף בלע

ראיתם פעם שטפון במדבר? מדבר באחת התופעות המרשימות ביותר, אבל גם המסכנות ביותר. אתה מהלך בתוך ערוץ נחל מיבש לגמרי באזור מדברי, השמים בהירים כאלו מדבר באמצע הקיץ, ופתאום זה בא, ובגדול. זה מתחיל עם רעש הולך ומתגבר, שאחריו מגיעה זרימת מים שנוראית

שם ערוצי הנחלים בהם זורמים המים, והפרץ שלהם מזכיר את פרץ הבכי של יוסף במעמד ההתגלות. הגאולה וקבוצת הגלויות להם אנו מיחלים יהיו דומים ל"אפיקים בנגב", בפתאומיות ובבת-אחת.

פיצד נהג יוסף עד אז? לכל ארץ הדרך, מרגע שמתיצבים האחים בפניו בפעם הראשונה, הוא מתאפק. הוא מתגעגע לאבא ולבנימיו, אבל הוא ממתינו. יש לו חשבון נסתר שמביא אותו להתנכר. אבל ברגע הנכון משחרר יוסף את המעצורים, וההתאפקות שלו הופכת לאפיק, לשטפון של בכי וגלוי לב.

## לפחות – נקודת פלאר

הדבר הראשון שאני לומד מהמפגש הוא, שכל עוד לא הגיע הזמן הראוי – אפוק הוא דבר טוב ונכון. אבל ברגע שמגיע הרגע הנכון הופך האפוק למיתר, וזהו השלב בו צריך להפסיק להתאפק, לפרץ קדימה ולהתגלות. זו מדה מיחדת ל"צדיק יסוד עולם". יוסף יורד למצרים, למקום הטמא בעולם, הוא נתון בעסקי הממלכה המצרית, ויחד עם זאת מחזיק את ראשו מעל המים. הוא לא שוכח לשם מה הוא שם. הירידה למקום החשך היא לצורך עליה. הצדיק יורד להאיר ולהשפיע במקומות הנמוכים, ורגע ההתגלות מבטא את רצונו זה.

מזג האויר יכול לצפות את בואו של השטפון ולהשמר ממנו. אדרבה, יש אנשים שהתחביב הגדול שלהם הוא להגיע למקום בו אמור להגיע השטפון ולהמתין לבואו במקום תצפית מאבטח. התאורים ששמעתי מאותם אנשים די דומים: למרות הצפי, כאשר הגיח השטפון בעז – גם הם עמדו נפעמים ומפתעים מעצמת הזרם.

## מאמץ דליל

למה אני מספר לכם על שטפונות? משום שהעצמה בה הם מגיעים וההפתעה מכה מזכירות לי את הרגע בו יוסף הצדיק מסיר את הדמות המתנכרת מעל פניו ומתגלה לעיני אחיו בדמותו האמתית. למרות שאנו קוראים את הספור בכל שנה, בכל פעם מרגש המתח הגדול בין יוסף והאחים ועצמת ההפתעה שבמפגש ביניהם מטלטלת אותנו מחדש כאלו שמענו הרגע את הספור לראשונה.

מה גורם ליוסף לעצור את ההצגה ולהתגלות? פנראה הפנות והתקף בהם נאמרו דבריו של יהודה. יוסף מקשיב לאריכות דבריו, מאזין ושומע, ואז הדברים חודרים ללבו ובבת אחת הוא נשבר. הבטוי המעניין בתורה לרגע בו נשבר יוסף הוא "ולא יכל יוסף להתאפק", וזו כבר התזכרת השנייה שלי לשטפונות המדבר בחורף. בתורה נקראים השטפונות בשם 'אפיקים', על

ועוד דָּבַר: הוא אולי לא חושב שְׁמַגִּיעַ לוֹ מְשֵׁהוּ, אֲבָל כִּאֲשֶׁר הוּא דוֹרֵשׁ אֶת הַצֹּדֵק הוּא יַעֲשֶׂה זֹאת עִם כָּל הַתִּקְוָה הַנִּדְרָשׁ.

כִּאֲשֶׁר מְתִיצֵב יְהוּדָה בְּפָנָי יוֹסֵף וְעוֹמֵד בְּפָנָיו, הוּא עוֹשֶׂה זֹאת עִם כָּל הָעֲצָמוֹת שֶׁל בַּעַל תְּשׁוּבָה. מֵצַד עֲצָמוֹ אולי לא מַגִּיעַ לוֹ כְּלוּם, הוּא הֵרִי אֶחָד הָאֲשָׁמִים הָעֲקָרָיִים בְּמִכִּירְתּוֹ שֶׁל אַחִיו לִישְׁמַעֵאלִים. אֲבָל הַצֹּדֵק לְהַחֲזִיר אֶת בְּנֵימִין חֵי לְאַבָּא וְהַעֲרִיבֵת שֶׁלֵּקַח עַל עֲצָמוֹ מֵעַמִּידִים אוֹתוֹ עִם כָּל הַתִּקְוָה.

נִקְדַּת הַשְּׁפָלוּת שֶׁל בַּעַל הַתְּשׁוּבָה סוֹדֵקֶת אֶת חוֹמוֹת הָאֶפּוֹק שֶׁל הַצֹּדֵק וְגוֹרֶמֶת לוֹ לְהַשְׁפִּיעַ שְׁפַע רַב.

שְׁנֵי זֵכָה לְשִׁפְלוּת וְתִקְוָה שֶׁל תְּשׁוּבָה!  
שִׁבְתָּ שְׁלוֹם וּמְבָרְךָ!  
5'

הַדָּבָר הַשְּׂנִי שֶׁאֲנִי לּוֹמֵד מִהַמְּפָגֵשׁ בִּינֵיהֶם הוּא נִקְדַּת הַשְּׁבָר. מָה שׁוֹבֵר אֶת יוֹסֵף, ה"צֹדֵק יְסוֹד עוֹלָם", וְגוֹרֵם לוֹ לְהַתְּגַלּוֹת וּלְהַשְׁפִּיעַ? הַשְּׁפָלוּת שֶׁל יְהוּדָה. יְהוּדָה הוּא הַהֶפֶךְ הַגָּמוּר שֶׁל אַחִיו. יוֹסֵף יָפָה תֹּאֵר וַיִּפֶּה מִרְאָה, גַּם בְּמַעֲשָׂיו. לְכָל מְקוֹם שֶׁמַּגִּיעַ הוּא מִיָּד מִכְתָּר כ"אִישׁ מִצְלִיחַ" שֶׁכָּלֵם מְעַרְצִים, גַּם בְּבֵית הַסֵּהר. בְּנִסְיוֹנוֹת הָעוֹבְרִים עָלָיו הוּא עוֹמֵד בְּכַבּוֹד וּמִקְדָּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם.

וַיְהוּדָה? כִּחוֹ הַגְּדוֹל הוּא דוֹקָא בְּיַכְלֵת שְׁלוֹ לְהוֹדוֹת. לְהוֹדוֹת בְּאַמֶּת, לְהוֹדוֹת עַל טְעוּיוֹת. מוֹל כָּלֵם, גַּם כְּשֵׁיכּוֹל הִיָּה לְהַעֲלִים אֶת הָרְאִיוֹת, הוּא בּוֹחֵר לְהוֹדוֹת בְּפָנָי תָּמַר כְּלָתוֹ וְלוֹמַר בְּרַבִּים "צֹדֵקָה מִמֶּנִּי". לְיְהוּדָה יֵשׁ שְׁפָלוּת לֹא שֶׁל צֹדִיקִים אֲלֵא שֶׁל בַּעַל תְּשׁוּבָה, שֶׁל מִי שֶׁנִּכְשֵׁל וְנִפֵּל. הוּא יוֹדֵעַ אֵיךְ לִפְלֹ וְלָכֵן הוּא גַּם יוֹדֵעַ לְקוּם מֵאוֹתָן נְפִילוֹת.

## לְאַמֶּת הַלְּבוֹאֵץ

### מָה גוֹרֵם לְיוֹסֵף לְהִפָּךְ אֶת הָאֶפּוֹק לְאַפִּיק שֶׁל הַשְּׁפָעָה?

כָּל יַלְדָה/ה שֶׁיִּפְתָּר נִכּוֹנָה אֶת הַחִידָה, יִזְכֶּה בְּכַרְטִיס לְהַגְרָלָה עַל פְּרִס שְׁוָה. תְּשׁוּבוֹת יֵשׁ לְשַׁלַּח לְדַא"ל:

[maosime@gmail.com](mailto:maosime@gmail.com) אִו בְּטֵלְפוֹן 079-9211452 עַד יוֹם ב' הַקָּרוֹב

## יסורים

הם משהו שאף אחד לא רוצה, אבל נכון לעכשיו, בעולם הזה, הם 'חלק מהחיים'. פעמים רבות יש ליסורים פן פיזי, כמובן, אבל עיקר הקושי הוא נפשי ואמוני. במובן מסוים, בדורנו המפונק, הקושיות העיקריות באמונה אינן אלא קשיים בהתמודדות עם יסורים. זו סוגיא כה מרכזית, עד שאדמו"ר הזקן מקדיש לה שלשה קטעים עיקריים בספר התניא, שכל אחד מהם מציע עצה שונה להתמודדות נפשית נכונה, שבסופו של דבר גם ממתיקה את היסורים והופכת את הרע־הנדמה לטוב־גלוי.

התמודדות נכונה עם יסורים כוללת **שפלות, אהבה ואמונה**: שפלות בריאה, הכוללת הכרה במוגבלות ההשגה שלי מהם טוב וצדק וגם הכרה בכך שלעתים מגיע לי להתיישר, מאפשרת לקבל יסורים בשמחה. כוחות להתמודדות מקבלים מהכרה באהבת ה' אלי, המייסר אותי כאב המייסר את בנו. ההתבוננות באהבת ה' המסותרת, העומדת מאחורי תוכחתו הגלויה, מעוררת את אהבתי כלפיו ולבסוף גם הופכת את אהבתו שלו לגלויה ומיטיבה. כמובן, ההתמודדות דורשת גם אמונה, שבעיניה כל היסורים אינם אלא מבחן, נסיון באמונה, שברגע שאעמוד בו – יתפוגג מאליו. מעל כל מאמצי הנפש הללו 'מרחף' המבט של פנימיות התורה, החושף את הפן הפנימי של המציאות ומגלה שבאמת הכל טוב. את ההתבוננות הזו 'מותח' הרב גינזבורג שליט"א, כדרכו, לכל הכיוונים: הוא מעמיק בפן הנפשי של עצות ספר התניא; חושף את המבנה שלהן; חוזר למקורות הדברים בנגלה שבתורה ומעמיק לשורשיהם בקבלה; וגם גוזר את התובנות החינוכיות העמוקות שעולות מתיאור יחסי האב והבן כאן (וכדרכו ל'העדפה מתקנת' גם נותן בתמונה מקום של כבוד לאמא). שלשת השיעורים העיקריים בגליון שלפנינו מקיפים את הנושא החשוב הזה מצדדים שונים, ונותנים צדה לדרך, הנחוצה במיוחד בתקופה הזו, להתמודדות עם יסורי החיים – הכל מתוך המגמה להגיע כבר לימים של "בלע המות לנצח" ו"את רוח הטמאה אעביר מן הארץ", בהם נראה את כל הטוב בגלוי.

### מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: [itiel@pnimi.org.il](mailto:itiel@pnimi.org.il) או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?  
שלח דוא"ל: [itiel@pnimi.org.il](mailto:itiel@pnimi.org.il)  
רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון  
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

